

KURSRAPPORT – Ex.fac, Høst/2017

KURSANSVARLIGE: Synne Sæther Mæhle og Ragna Aarli

Kursrapporten er utarbeidet den 5. juli 2018 av Ragna Aarli og Synne Sæther Mæhle

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget

Kurset har en brå oppstart i fadderuken, og går med relativt høy intensitet parallelt med Exphil. Både den brå oppstarten og intensiteten synes å fungere godt i forhold til å skape engasjement for videre studium. Kurset har nokså mange og ulike komponenter som samlet sett skal hjelpe ferske studenter til å forstå hva som utgjør det juridiske feltet og hva som kjennetegner juristers tilnærningsmåte til problemstillinger. I studentevalueringen var det hyppigst valgte svaralternativet for hva som bidro minst til studentens læring «ingenting» (23 av 72), og dette tyder vel på at samspillet mellom de ulike komponentene i kurset fungerer godt. Vi gjengir følgende fritekstsvar fra en student: «Et veldig godt organisert emnekurs. Alt som er tatt med av forelesning og seminarsamling er høyst relevant, og gir et godt læringsutbytte».

ii. Forelesningene

Ragna Aarli foreleste 24 timer basert på kurslitteraturen, inkludert oppsummeringsforelesning sammen med Synne Sæther Mæhle. Studentene svarer på spørsmål som blir reist av foreleser, og forelesningene synes å fungere greit. Dette gjelder også Eivind Kolflaaths forelesning om juridiske tekster som har vært et supplement de siste årene. En av studentene brukte emneevalueringen til å «rette ei stor takk til foreleser Ragna og seminarleiar Eivind for framifrå opplegg. Lært mykje, vore kjekt, og gitt eitt bra grunnlag for studiet. Takk skal doke ha!». Nytt av året var en forelesning av Gudrun Amble fra Lovdata og Fakultetsbiblioteket i introduksjon til kildesøk.

iii. gjennomføring av seminarsamlinger

Kurset har 10 seminarsamlinger som hver for seg og sammen skal gi grunnkunnskap om retten. Hver samling er organisert rundt et hovedtema, for eksempel rettsstaten, med fremleggelse av en seminaroppgave i første time og et diskusjonsopplegg i andre time. En rettslig problemstilling eller et sentralt rettsspørsmål innenfor temaet er fokus for nærmere analyse og diskusjon i hver time. Undervisningen i juridisk metode er derfor problemorientert og har bredt perspektiver.

Seminaroppleggets konkrete utforming i 2017 var en oppdatert versjon av tidligere års opplegg.

Seminaropplegget utformes alltid i tett kontakt med seminarledere på kurset. Noen oppgaver byttes som vanlig ut for å inkludere helt ny rettspraksis og aktuelle problemstillinger

Studentene bidrar aktivt med muntlige presentasjoner og diskusjoner, noe som i emneevalueringen blir omtalt som «energikrevende» for studentene. Seminarlederne har fokus på å skape god gruppedynamikk og følge opp hver enkelt student. Hver student har aktivt ansvar for 2 fremleggelse i løpet av kursperioden. Disse samlingene utgjør kursets undervisningskjerne og var også for 2017 den mest verdifulle læringsarenaen. Halvparten av studentene (35 av 72) vurderte seminarsamlingene som det elementet i kurset som bidro mest til studentens læring. Men som en av studentene skriver i emneevalueringen «...selv om jeg har valgt seminarsamlingene som det som hjalp meg mest er helheten og alle delene av exfac.kurset essensielle».

Seminarsamlingene fungerte altså i år som tidligere år svært godt. Tett oppfølging fra seminarleder gir et godt diskusjonsklima.

iv. obligatoriske kursoppgaver

Hver student skriver en seminaroppgave (som inngår som deleksamen) og en felles øvingsoppgave i juridisk metode. Studentene får individuell oppfølging ved at seminarleder kommenterer disposisjon fra en minigruppe og tilbakemelding på første versjon av oppgavesvar fra hver enkelt student. Den individuelle tilbakemeldingen skal gi hver student introduksjon til både å skrive tekst på universitetsnivå generelt og innføring i juridisk tekstsjanger spesielt. Det gis intensive tilbakemeldinger på struktur, innhold, rettslige aspekter og tekstflyt. Bruk av Inspira til innlevering og kommentering fungerte godt.

Den felles øvingsoppgaven kommenteres av arbeidsgruppeledere, for å gi studentene kontakt med det videre undervisningsopplegget på studiet.

Nytt i 2018 var at «Bedre språk»-prosjektet var koblet inn i arbeidet med årets øvingsoppgave (praktikum). Seminarlederne veiledet studentene i den materielle jussen (forvaltningsrett) på en av samlingene på exfac, og arbeidsgruppelederne hadde deretter en egen samling med studentene for å hjelpe dem i å skrive ut besvarelsen som tekst. Studentene satte pris på den ekstra oppfølgingen i skriving. Besvarelsen ble som før rettet av arbeidsgruppelederne. På grunn av tekniske problemer opplevde noen av studentene å få oppgaven tilbake uten kommentarer, men dette ble rettet opp.

v. eksamen

Vi mottok ingen studenthenvendelser under avviklingen av kunnskapstesten. Alle studenter bestod den obligatoriske seminaroppgaven.

vi. samarbeid med administrasjonen

Exfac er et administrativt sett krevende kurs, blant annet fordi alle praktiske forhold er nye for studentene og fordi kurset har mange enkeltkomponenter. Administrasjonen på kurset fungerer likevel svært godt, selv om Kari Bjørøy fikk et særlig høyt arbeidspress de første ukene av kurset fordi ikke alle tekniske forhold fungerte slik de skulle.

b) Strykprosent og frafall på eksamen

Det var 349 studenter oppmeldt til eksamen hvorav 347 studenter møtte. En av de to som ikke møtte, leverte legeattest. Det var 344 studenter fikk karakteren bestått og 3 som fikk ikke bestått. Dette gir en strykprosent på 1% som ligger innenfor normalen på dette kurset.

c) Karakterfordeling

Det benyttes karakterer "Bestått" og "Ikke bestått", og karakterfordelingen er dermed uttømmende beskrevet gjennom punktet ovenfor.

d) Studieinformasjon og -dokumentasjon

Emnet blir publisert på Mitt UiB. Studentene hadde noe problemer med å finne frem på plattformen, men dette skyldes trolig at de fleste studentene er nye på Universitetet.

e) Tilgang til relevant litteratur

Læremiddelet var Mæhle/Aarli, *Fra lov til rett*, 2. utgave, Oslo 2017. Litteraturen er altså fullt faglig oppdatert og var tilgjengelig for studentene i god tid før kursstart. Vi har mottatt mange positive tilbakemeldinger fra studentene og seminarledere på læremiddelet. I studentevalueringen ga en student uttrykk for at læreboken var «tyngre enn den hadde behøvd å være», og en annen mente det var en «tykkere bok enn det som strengt tatt er nødvendig». Ut fra våre muntlige diskusjoner med studentene om læreboken, oppfatter vi dette først og fremst som uttrykk for at møtet med forskningsbasert litteratur på universitetsnivå var en ny og uvant leseopplevelse for mange ferske studenter. På forelesning ga en av studentene uttrykk for dette ved å stille spørsmål om det var meningen at det skulle «lese en *hel* bok?» i dette kurset.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

Seminarrommene i Gamlebygget er mindre egnet som undervisningsrom fordi det ikke er tilgang på tavle når studentene holder digitale presentasjoner.

b) Andre forhold

Mange studenter strevde med å få tilgang til Mi Side og andre elektroniske ressurser tidsnok til å være forberedt til første seminarsamling.

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Det ble ikke etablert referansegruppe for 2017-kullet av studenter.

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? JA

- Læreboken ble revidert i samsvar med forslag til endringer fra studentpanelet vi benyttet som referansegruppe og innspill fra seminarledere.
- Oppgavesettet ble også justert slik at dommer som ble ansett som for krevende for studentene og dommer som kunne erstattes med ny, egnet rettspraksis, ble tatt ut og erstattet.
- Lovdata ble hentet inn for å gi en introduksjon til bruk av eget verktøy, og biblioteket holdt en egen forelesningstime om bibliotekets ressurser.
- Ved hjelp av «Bedre språk»-prosjektet fikk studentene tettere oppfølging og veiledning til skriving av praktikumsoppgaver. Dette er noe studentene lenge har etterlyst.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Den overordnende vurderingen er at Exfac gir studentene kunnskaper om juridisk metode og jussens rolle i samfunnet som gir et godt grunnlag for å begynne på de enkelte juridiske fagene. Vi opplever studentene som svært engasjerte og aktive, både på forelesning og i seminarsamlingene. Det nyutviklede læremiddelet fungerer godt.

Forslag til forbedringstiltak:

1. Seminarplanen trenger justeringer. Vi vil utvikle oppgavesettet slik at sammenhengene mellom seminaroppgaver, diskusjonsoppgaver og kurslitteraturen blir klarere.
2. Seminarlederressursene bør gi mer utfyllende veiledning til seminaroppgavene og gi veiledning til diskusjonsoppgavene
3. Biblioteket utvikler et internett-basert opplegg som supplement til Lovdatas presentasjon.

KURSRAPPORT – JUS112, vårSEMESTER/2017

KURSANSVARLIG: Thomas Eeg

Kursrapporten er utarbeidet den 25. oktober 2018 av Thomas Eeg

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget

Som tidligere år ble kurset – som omfatter 2 fag/12 studiepoeng – gjennomført i løpet av åtte uker, hvorav vi mister fire dager (1. og 17. mai, Kr. Himmelfart, 2. pinsedag). Som alle andre kursansvarlige ønsker man mer tid, for at studentene skal kunne lære det mest sentrale. Da økt tid ikke kan gis i løpet av et påbegynt studieår, vedtok SU å redusere læringsaktiviteter på JUS112 i forhold til tidligere år fra fem til fire arbeidsgruppesamlinger. Dette på bakgrunn av min forespørsel som var basert bl.a. på en sammenligning med andre kurs. I tillegg ble deler av pensum – herunder det meste av grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner – tatt ut, og beskrivelse av mål og innhold samt læringsutbytte endret (reduisert). Endringene ble publisert i god tid før kursstart bl.a. på kursets hjemmeside på Mitt UiB.

Kurset åpnet med et kursintroduksjonsmøte 24. april på ca. 15 min. som jeg holdt. Jeg understreket bl.a. viktigheten av å sette seg inn i forventet læringsutbytte tidlig i kurset, og å bruke det aktivt underveis når man arbeidet med faget, og jeg demonstrerte hvordan man fant frem til beskrivelsen av det på Mitt UiB («Emnebeskrivelse»). Videre tok jeg opp hvordan man skulle tilegne seg de relevante kunnskaper, ferdigheter og kompetanser, ved at læringen var basert på seks komponenter som fremgikk av forsiden av samledokumentet for arbeidsgruppeoppgavene.

ii. Forelesningene

Umiddelbart etter kursintroduksjonsmøtet startet forelesningene over sentrale deler av familieretten, som tidligere år ved Asbjørn Strandbakken (ca. 9 t.). Han foreleste ikke over samboerrettsdelen av familieretten. Det gjorde derimot jeg (2 t.) etter at de øvrige forelesninger i familierett var avholdt. Jeg foreleste deretter over sentrale deler av arveretten (9 t.). Altså ble sentrale deler av kursinnholdet behandlet i forelesningsform.

Forelesningene ble filmet og ble lagt ut på «Mitt UiB» ca. en uke etter at den aktuelle forelesning ble holdt. Det ble dels under kursintroduksjonsmøtet, dels i en kunngjøring som alt var lagt ut, forsøkt formidlet at dette f.o.f. var et tilbud til de som av en eller annen grunn ikke kunne delta på forelesningene, og at det å se video i ettertid ikke kunne erstatte det å delta. Det ble videre gjort klart hva som var formålet med forelesningene; å gå dypere i enkelte emner, forklare vanskelige ting, komme med mulig kritikk av læresetninger osv., og at man ikke burde kaste bort tiden på «transkribering». Det ble også påpekt at det ikke var mulig å dekke alt som falt innenfor kursets rammer under forelesninger.

I tillegg holdt jeg en «spørretime» mot slutten av kurset, dvs. en forelesning (3 t.) basert på innsendte spørsmål. Den var i noen sammenhenger - muligens misvisende – kalt «oppsummeringsforelesning». Dette delvis fordi vi under undervisningsplanleggingen ikke visste om det ble aktuelt med en 'spørsmål-og-svar'-blogg løpende gjennom kurset (se nærmere under 5), som i tilfelle kunne erstattet behovet for en forelesning over innsendte spørsmål. – I tilknytning til enkelte kommentarer under emneevalueringen bemerker jeg for øvrig at det ikke var min intensjon å kritisere innsendte spørsmål, og beklager om noen oppfattet det slik. Hensikten var derimot å sette spørsmålene i kontekst, presisere dem, rydde bort misforståelser osv. Kanskje føler enkelte at det gikk for mye tid til dette, men det er ikke nødvendigvis representativt.

iii. benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Som nevnt under a) i. var det i fire arbeidsgruppesamlinger, samt fire storgruppesamlinger, med tilhørende oppgaver. De førstnevnte ble diskutert på arbeidsgruppesamlinger og deretter besvart og kommentert på Kark, de sistnevnte var utgangspunkt for muntlige diskusjoner. I «ingressen» til den enkelte oppgave gikk det frem hvilke regler/regelsett som behandles i oppgaven. Det gjorde det også (mer kursorisk) i den nevnte planen «hvilke emner behandles når og hvordan».

I utgangspunktet tilstreber vi at det skal være forelest over oppgavenes temaer før de gis, men det kan ikke alltid oppnås. Derfor la vi ut på Mitt UiB en liten oppgavetipsvideo der er par tips til første arbeidsgruppeoppgave ble gitt. Dette ble også opplyst om på kursintroduksjonsmøtet.

Tematisk er oppgavesettet samlet sett dels utfyllende i bredden når det gjelder temaer som behandles under forelesningene, som ikke kan være en utførlig behandling av alle punktene under kunnskapskravene i læringsutbyttebeskrivelsen. I første rekke er oppgavene likevel ment å være trening i å bruke regler som er behandlet under forelesningene, herunder ved søk og bruk av rettskilder gjennom egen rettsanvendelse og argumentasjon.

En kort forklaring om hensikten med storgruppesamlingene var lagt ut på «Mitt UiB» i god tid før første samling.

iv. skrivning og kommentering

Den første av oppgavene som ble brukt, viste seg å by på problemer for en del studenter mht. å holde seg innenfor ordgrensen. Et par arbeidsgruppeledere rapporterte at noen av deres studenter hevdet å ha brukt mer tid på å fjerne ord enn de hadde brukt på å skrive oppgaven i første omgang. Dette gikk ut over argumentasjonen, som ble knapp/fraværende, da den var minimert/reduert i prosessen. Tilsvarende tilbakemeldinger kan jeg ikke huske fra tidligere år, selv om det har vært (motstridende) synspunkter formidlet på referansegruppemøter mht. overholdelse av ordgrense på enkeltoppgaver. Den aktuelle «nye» oppgaven var så vidt jeg husker en konsekvens av at en arbeidsgruppesamling ble fjernet. Deler av to tidligere arbeidsgruppeoppgaver ble dermed forsøkt smeltet sammen til en. Fra faglærers ståsted er det vanskelig å vurdere på forhånd hvordan nye/nykomponerte oppgaver mer konkret slår ut med hensyn til hvilket omfang som er nødvendig for å besvare forsvarlig. Dersom det ikke er aktuell politikk å øke ordgrensen for enkeltoppgaver, er en mulig løsningen å prøve å beskjære oppgaven før neste år, eller erstatte den med en helt ny. Se ellers under 5 om arbeidsgruppeoppgaver.

v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene

Arbeidsgruppelederne fikk tilsendt oppgavesett og momenter til veiledning et par uker i forkant av et fellesmøte 5. april, altså ca. 3 uker før første arbeidsgruppesamling. På møtet gjennomgikk jeg opplegg og oppgaver i grove trekk, og arbeidsgruppelederne hadde anledning til å stille spørsmål. Etter at kurset startet, har noen av dem sendt mail eller kommet på kontoret dersom de hadde behov for å diskutere spørsmål til oppgavene/veiledningene, kommentarer (jf. pkt a) iv.) osv. ettersom kurset skred frem og de fikk satt seg bedre inn i stoffet. Det forekommer selvsagt likevel fra tid til annen at studenter stiller spørsmål som arbeidsgruppeleder ikke er forberedt på å besvare der og da, men heller kommer tilbake til etter å ha konferert med meg. Det er ikke rapportert om spesielle problemer knyttet til selve gjennomføringen av arbeidsgruppesamlingene.

De to første oppgavene til storgruppesamlingene lå klare på Mitt UiB rundt kursstart, Den tredje samlingen ble brukt til å gjennomgå/diskutere problemstillinger i obligatorisk kursoppgave, og den siste ble lagt ut ca. 1 uke før samlingen. Jeg avholdt tre møter med de øvrige storgruppelederne (prof. Holgersen, prof. Sperr, stip. Grimstad og stip. Haukanes) i løpet av kurset. Jeg har ikke fått tilbakemeldinger fra dem om vesentlige problemer med oppgaver eller gjennomføring av samlinger, eller henvendelser fra kursdeltakere under kurset vedr. dette.

vi. obligatorisk kursoppgave

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Obligatorisk kursoppgave ble lagt ut 18. mai med leveringsfrist 24. mai. Som vanlig kommer tidspunktet før forelesningsrekken i arverett er ferdig, og som vanlig ble innholdet tilpasset dette forholdet. Jeg foretok stikkprøvebasert nivåkontroll av oppgaveretternes kommentarer. Som vanlig var et flertall av disse eksterne, flere nye på kurset. Jeg hadde ikke noe å utsette på nivået hos noen av dem. Det er etter mitt syn likevel viktig at interne lærere deltar – denne gangen deltok tre interne, herav to storgruppeledere, i tillegg til at jeg kommenterte noen pga. sykdomsforfall. Gode tilbakemeldinger på skriftlige oppgaver har kanskje størst læringseffekt for de fleste av studentene.

Det representerer kanskje en viss begrensning at oppgaven må gis før forelesningsrekkene er ferdige, men oppgaven kan på den annen side vanskelig gis senere. Det er da heller ingen nødvendighet at alle temaer som kan gis spørsmål om er gjennomgått, men det blir erfaringsmessig noen «klager» dersom man må orientere seg i stoff som ikke er gjennomgått på forelesning, selv om læringseffekten av dette for noen faktisk kan oppleves å være større. En del studenter klager også erfaringsmessig på at de får sine kommenterte besvarer tilbake bare en uke før eksamen. Til en viss grad har vi i de senere år prøvd å bøte på dette ved enten å gå gjennom oppgaven på en forelesning kort tid etter levering, eller – som i de aller seneste år – å diskutere den på storgruppesamling. Det siste virker å være den gunstigste løsningen innenfor de muligheter vi realistisk sett har, men aller helst burde altså også skriftlige tilbakemeldinger vært klare tidligere.

vii. Eksamen

Var på vanlig måte en firetimers praktikumsoppgave, da det i år som tidligere var eneste oppgavetype som ble besvart skriftlig under kurset. Avviklingen synes ikke å ha voldt problemer, heller ikke hva angår studentenes forståelse av oppgaven. Det var i alle fall ingen henvendelser fra eksamensvakter vedrørende dette under eksamen.

Temamessig handlet spørsmålene denne gangen om å stifte gjeld på den enes eller begges vegne, eierforhold og oppgjør ved mulig samlivsbrudd mellom samboere, og arveoppgjør ved en samboers død. Temaene var behandlet under forelesninger og er godt dekket i hovedlitteraturen. En utfordring er at samboeres rettsforhold i hovedsak er ulovfestede (dog naturlig nok ikke legalarveretten). For å få god uttelling burde man derfor ha forstått på hvilke områder rettstilstanden i hovedsak tilsvarer den for ektefeller (typisk eierforhold) og på hvilke det er viktige forskjeller (typisk rett til å stifte gjeld som også den andre blir ansvarlig for, og vederlagskrav). På den annen side kunne man trekke veksler på at problemstillingen hvorvidt sameie kan oppstå i noe som den ene part eide fra før samlivet, for ektefellers vedkommende var grundig øvet på i både arbeidsgruppeoppgaver og obligatorisk kursoppgave, og er utførlig dekket i hovedlitteraturen. Videre gjaldt det arverettslige spørsmålet ikke bare samboers legalarverett, men også livsarvingers, herunder ufødtes. Dette omhandles i arveretten både i litteraturen og forelesningene. Det er altså e.m.m. av flere grunner ikke treffende når enkelte kommentarer under emneevalueringen kritiserer årets eksamen for å være for snever tematisk sett.

viii. samarbeid med administrasjonen

Opplevs å ha fungert fint, både når det gjelder undervisning, løpende planlegging og eksamensavvikling.

b) Strykprosent og frafall på eksamen

7,6 %, 6 (hvorav 2 sykmeldinger)

c) Karakterfordeling

A = 25, B = 70, C = 134, D = 69, E = 29, F = 27. (Karakterfordeling før klagesensur.)

d) Studieinformasjon og –dokumentasjon

Før kursstart ble det blant annet lagt ut en video på Mitt UiB, på litt over 5 minutter, der fagområdene ble forklart og hovedtemaer presentert. Også en kort skriftlig «Kursintroduksjon» ble lagt ut. Dessuten ble det lagt ut en plan over hvilke emner som behandles når og hvordan, altså i ulike undervisnings- eller læringsaktiviteter. Den kunne lastes ned ved å klikke på «Undervisningsplan» på kursets hjemmeside.

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Her fremgikk det også hva man burde ha lest før hver undervisningsbolk ettersom kurset skred frem. Dessverre indikerte et par henvendelser underveis i kurset at ikke alle forstod forskjellen mellom undervisningsplanens tekst «Før forelesningen [arbeidsgruppen, storgruppen] bør du ha lest ...», og hva som er hovedlitteratur i kurset. Den kunne man finne bl.a. ved å klikke på knappen «Emnebeskrivelse» og deretter lenken «Litteraturliste». Jeg fant det derfor hensiktsmessig å legge ut en melding under «Kunngjøringar» som grundig forklarte denne forskjellen, og hvorfor det som en ekstra service var opplyst om hva man burde ha lest før undervisningsbolkene (: å ha best mulig utbytte av disse). Enkelte kommentarer under emneevalueringen tilsier at heller ikke dette var godt nok for alle. Jeg presiserer derfor at det altså ikke dreide seg om en «oversikt over pensum og en «leseliste»» eller en «litteraturliste» til erstatning for hovedlitteratur vedtatt av SU, men en oversikt over undervisningsaktiviteter med tilhørende lesetips.

Også disposisjoner og powerpoints til forelesningene samt videopptak av disse, og annen informasjon ble lagt ut på Mitt UiB.

e) Tilgang til relevant litteratur

Hovedlitteraturen er deler av to lærebokfremstillinger av hhv. familieretten og arveretten, som kun er tilgjengelig i papirformat. Jeg har ikke hørt om at det har vært problemer med tilgangen. Som tilleggslitteratur er oppført en del tidsskriftsartikler m.m., som i hovedsak skal være elektronisk tilgjengelig for jusstudenter. Det er for øvrig grunn til å anta at det store flertallet av studentene i hovedsak bare bruker hovedlitteraturen.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

De fysiske rammevilkår virker å fungere greit. Så lenge vi tilbyr forelesninger for kurs med ca. 350 studenter, er det en fordel at vi kan bruke auditorium I i Jussbygg I. Så vidt jeg husker hadde hverken Strandbakken eller jeg alvorlige problemer med IT-utstyret der, eller behov for annet utstyr.

Det kan imidlertid gjerne formidles, evt. gjentas, til andre brukere (forelesere) at man forventes å (få) vaske(t) av tavle/whiteboard m.m. etter sin egen forelesning. Det er ikke neste forelesers/kollegas oppgave. (Men det blir jo det, rent faktisk, for rengjøringspersonalet kan naturlig nok ikke gjøre det mellom forelesninger i løpet av en arbeidsdag.)

Undervisningsrommene til storgruppeundervisning fungerer e.m.m. også greit. Så vidt jeg husker, hadde jeg under en samling problemer med en prosjektor e.l., men det ble ordnet opp i senere, etter å ha blitt innrapportert. Ideelt sett burde fakultetet kanskje ha IT-kompetente folk til å sjekke at alt utstyr virker. Det samme gjelder mht. at tavle/whiteboard er rengjort og at det finnes kritt/svamp/tusj etc. I og med at rommene brukes utover normal arbeidstid for rengjøringspersonale, bør dette gjerne gjøres hver morgen før dagens første bruk av lokalet?

Jeg har ikke personlig erfaring med lokaliteter og utstyr for arbeidsgruppesamlinger, men har ikke fått rapporter om at ikke også dette har fungert tilfredsstillende.

b) Andre forhold

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

Ikke avholdt i JUS112 vårsemesteret 2017, da det denne gangen var frivillig – det vil si, frivillig for kursansvarlig, men ville vel ikke vært det for referansegruppemedlemmene, hvis jeg hadde valgt å holde et møte. Det valgte jeg altså ikke å gjøre, da jeg vil nødig legge ytterligere plikter på studentene i en travel tid,

og da struktur m.m. stort sett var den samme i år som tidligere, og referansegruppemøtene fra tidligere år har vært gjennomgående positive til kursets gjennomføring m.m.

- a) Metode – gjennomføring
- b) Oppsummering av innspill
- c) Eventuelle tiltak iverksatt i løpet av kurset

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? Hvis ja: hvordan?

Nei. Hovedsakelig fordi forårets evaluering var i hovedsak positiv, innvendinger var e.m.m. ikke av alvorlig karakter, og innvendinger var normalt heller ikke «enstemmige» Se dog om endringer under 1. a) i. og 5.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Jeg er i det store og det hele brukbart fornøyd med gjennomføringen av kurset. Det er likevel forhold ved kurset som kan forbedres.

Som sagt under 1. a) i. tok jeg enkelte grep i forhold til tidligere års opplegg. Det var dels basert på egen «magefølelse» gjennom flere år, dels basert på uformelle samtaler med fhv. arbeidsgruppeledere – som altså hadde erfaring både som dette, og som kursdeltakere tidligere år. Inntrykket var at kurset ble opplevd som (klart) vanskeligst av kursene på 1. studieår. Eksamensresultater/strykprosent kan i noen grad synes å støtte opp om dette. Jeg tror ikke – men kan ikke utelukke – at dette skyldes at kursansvarlig stiller høyere krav enn i andre kurs. Derimot var min antakelse at det var et misforhold mellom hva studentene hadde berettigete forventninger til, og selve kursinnholdet, mht. omfang og vanskelighetsgrad mht. rettsspørsmål/deres karakter under et åtte-ukers kurs på 1. studieår. Slike forventninger vil naturlig nok være basert på hvordan de foregående kurs har vært i så måte, men må korrigeres for fakultetets forventninger om en viss progresjon mht. utfordringsnivå, da JUS112 kommer mot slutten av studieåret.

Jeg mener det var et riktig grep å «slanke» kurset sammenlignet med tidligere år. Bedre tid til gjenstående læringsaktiviteter bør ideelt sett kunne motvirke eventuelle tendenser til at pugging av (ulovlig omsatte) «transkripsjonsmanus» av forelesninger fortrenger aktiviteter som er egnet til å øke refleksjonsnivå og forståelse. Det bør likevel trolig tas ytterligere grep.

Et forslag til en større endring (på lengre sikt)

En mulig modell (som i alle fall vil kunne være aktuell dersom en ny studieordning blir en realitet) er at eksisterende kurs erstattes, dels av et utvidet fordypelseskurs (spesialemne/linjefag e.l.), dels av et kurs som gir økt skrive trening m.m., faglig konsentrert rundt enkelte hovedlinjer i fagene. I et utvidet kurs senere i studiet kan også en del viktige og aktuelle problemsstillinger som det per i dag ikke er rom for, behandles (barnerettslige, kanskje også personrettslige; begge disse bl.a. og til dels med menneskerettsregler som bakteppe; internasjonal-privatretslige, komparative m.m.). Samtidig kan man gå mer i dybden på regler/temaer som mange studenter per i dag sliter med, dels på grunn mangelfulle bakgrunnskunnskaper av i første rekke formuerettslig karakter.

Familie- og arverett er likevel rettsområder der det nok fortsatt vil forventes at «alle» jurister har visse basiskunnskaper (jf. bl.a. erstatningssaken i Rt. 1989 s. 1318 (1322)). Blant annet derfor bør det vurderes å beholde kurset på første år, men med et vesentlig annerledes innhold og kursopplegg. Det kan i den sammenheng være grunn til å nevne/minne om tanker som ble luftet under og i forkant av årets

studiekvalitetsseminar på Solstrand i januar (herunder i en arbeidsgruppe bestående av fire kursansvarlige inkludert meg og Arild Raaheim). Kurset i arve- og familierett ble der utpekt som mulig kandidat til å erstatte ordinær skoleeksamen med mappevurdering i et pilotprosjekt. Det kan hevdes å være viktigere at studentene i et kurs forholdsvis tidlig i studiet får jobbet mer med skriveprosessen med kvalifiserte tilbakemeldinger - og ikke minst; med mulighet til å forbedre sine besvarelser – enn at man (opplever kurset som at man) haster videre fra den ene oppgaven til den andre, med stadig nye temaer. Et slikt grep må da nødvendigvis innebære en ny gjennomtenkning av hva et slikt kurs skal inneholde. Det er for øvrig da mulig at det som var begrunnelsen for at JUS112 i 2006 byttet plass med JUS113 kontraktsrett I, ikke lenger vil ha gyldighet, slik at kursene kan bytte tilbake til den opprinnelige rekkefølgen. (Begrunnelsen gjaldt behovet for basiskjennskap til betydningen av personlig autonomi, avtalemekanismen og grunnleggende avtalerettslige prinsipper før regler om bl.a. avtale-/disposisjonstypene ektepakter og testamenter studeres, herunder grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner, som for øvrig i hovedsak ble tatt ut av pensum i år, jf. 1. a) i.)

Det er imidlertid klart at det vil kreve store ressurser for å virkeliggjøre en slik omlegging, som det derfor ikke kan forventes at en mer eller mindre tilfeldig kursansvarlig alene skal arbeide videre med, på bekostning av andre oppgaver og forpliktelser. Jeg skal likevel peke på en mulig ressurs som kan omdisponeres dersom mappevurdering i en eller annen form skal utprøves: Arbeidsgruppeledernes «alminnelige» kommentering kan kanskje erstattes av kommentering av færre oppgaver, men grundigere, slik at en eller to kursoppgaver kan leveres i foreløpig og endelig versjon.

Nærmere om arbeidsgruppelederne/deres funksjon m.m.

Arbeidsgruppelederne gjør generelt og jevnt over en god innsats så vidt jeg kan bedømme. Man kan imidlertid spørre om uformelle mekanismer gjør at de har en for stor påvirkning på hvordan studentene oppfatter de ulike kurs, herunder hva som er viktig og hvordan de bør utføre sine læringsaktiviteter. En tendens som synes avdekket gjennom undersøkelser i forkant av prosjektet «Bedre språk, bedre jurister», er at det finnes holdninger i retning av hvordan praktiske oppgaver 'skal' besvares, som går på kryss av fakultetets 'policy' mht. en akademisk tilnærming. Dette bør følges opp og tiltak bør eventuelt settes inn for å motvirke dette, men dette er i tilfelle et kursovergripende forhold. En annen uformell mekanisme er at enkelte arbeidsgruppeledere muligens gir uttrykk for personlige oppfatninger om hvilke delemner som er mer eller mindre viktige. I alle fall har jeg merket meg en kommentar til eksamen i den foretatte emneevalueringen: «Det ble sagt i løpet av kurset at samboerrett ikke var veldig sentralt» - dette er i alle fall ikke sagt av kursansvarlig, og jeg tviler på at det er sagt av foreleser Strandbakken eller storgruppelederne.

Det kan videre spørres om møtet med arbeidsgruppeledere i forkant av kurset har noen særlig hensikt. Selv om det formidles på forhånd at de bør ha satt seg inn i oppgaveheftet med veiledning og tenke over om de har spørsmål m.m., virker det i liten grad etterlevd, med et forbehold for oppgavesettets første oppgave med tilhørende veiledende momenter. Da møtet (av grunner jeg ikke har oversikt over) ble holdt ca. tre uker (som inkluderte påskeferien) før første arbeidsgruppesamling, er dette kanskje ikke så rart, selv om (forberedt) deltakelse på møtet vel er en del av det arbeidsgruppelederne lønnes for. Det hadde nok økt utbyttet for arbeidsgruppelederne (og dermed presumtivt studentene) om man kunne erstattet møtet med fortløpende møter gjennom hele kurset, mer tidsnært i forkant av den enkelte arbeidsgruppesamling – omtrent slik det ble gjort med storgruppelederne i forkant av storgruppesamlingene. Da hadde kanskje også antallet individuelle henvendelser fra arbeidsgruppeledere til kursansvarlig underveis i kurset blitt redusert. Flere møter er imidlertid vanskelig å få til om ikke også honorering/godskriving økes i samme grad. Det er selvsagt også visse strukturelle rammehensyn å ta, i første rekke at arbeidsgruppelederne har sine egne løpende studieaktiviteter som skal skjøttes, og at kursansvarlig, som forventes å delta i undervisningen, lage oppgaver osv., allerede per i dag er hardt presset på tid.

Nærmere om arbeidsgruppeoppgaver/det totale oppgavesettet

Som nevnt under 1 a) iii. Har oppgavesettet dels en supplerende funksjon. Det skyldes muligens at da kursets innhold i hovedsak fikk sin form etter studiereformen i 2003, med en drastisk beskjæring av pensum sammenlignet med dagjeldende studieordning, var det en tanke at undervisningsaktivitetene til sammen måtte dekke mest mulig av det reduserte pensum man stod tilbake med. Sammen med en økt vektlegging av obligatoriske undervisningsaktiviteter fryktet man – neppe med urette – at det som ikke ble behandlet i undervisningen, av mange studenter ble oppfattet som mindre viktig/ikke en del av pensum. (Dette i motsetning til tidligere, da selvstudium av pensum ikke bare var, men også ble oppfattet som den viktigste studieaktiviteten,

og mange studenter ikke fulgte forelesninger, seminarer og evt. annen undervisning, som var fullt ut frivillig.) Det er likevel mulig at oppgavens funksjon, og ut fra det; deres innhold og omfang, ordgrense osv., bør gjennomtenkes på nytt. Dette gjelder særlig dersom man skulle ta skritt i retning av mappevurdering, se foran.

Nærmere om forelesninger

Det virker nærmest 'opplest og vedtatt' basert på mye forskning om pedagogikk at forelesninger generelt er en lite hensiktsmessig undervisningsform med lavt læringsutbytte for studenter flest. Det gjelder særlig i det format som dels på grunn av tradisjon, dels på grunn av rombookingssystemets rammer, er vanligst hos oss: To (eller flere) bolker á ca. 45 minutter samme dag, med 10-15 minutters pause mellom bolkene. Videre har jusstudiet generelt for lenge fått i det minste adekvat litteratur for de fleste rettsområder, slik at forelesning som erstatning for lærebøker er en foreldet tankegang. Likevel er det gjennomgående god oppslutning om forelesningene i arve- og familierett. Jeg tror ikke det skyldes at våre forelesninger er eksepsjonelt gode (men de er neppe heller dårligere enn forelesninger flest). Det kan tenkes at lærebøkene ikke oppleves som tilstrekkelig adekvate, men jeg tror ikke at det er hovedgrunnen til god oppslutning om forelesningene.

Ideelt sett burde forelesningene være et forum for dybdeboring der rettskilder brukes aktivt i resonnementene, i en dialog med studentene som helst burde omfatte problemløsningsaktiviteter. Dette virker imidlertid vanskelig å få til med så store studentkull som vi har på første studieår. Ulike former for bruk av digital teknologi kan riktignok være egnet til å ta steg i retning av å virkeliggjøre dette, i betraktning av studenter som folk flest i dag er online nærmest konstant. Men en slik vridning vekk fra dagens format gjør det muligens misvisende å kalle undervisningen for forelesninger. Og så lenge man viderefører begrepsbruken, vil det være vanskelig å unngå forventninger fra brede deler av kullene om at forelesninger skal være en slags innføring i fagets områder med forklaring av antatt vanskelige/misvisende punkter i lærebøkene. Jeg har derfor vanskelig for å ha en klar oppfatning av hvilke hensyn som bør veie tyngst i fremtiden, og dermed også for å se for meg per i dag hvilken form mine forelesninger kommer til å få.

Et lite grep som uansett kan vurderes innført fra neste semester, gjelder spørretimen. En mulighet er å kutte den helt ut, i alle fall dersom den erstattes av andre aktiviteter. Man kan f.eks. tenke seg at studentene gis mulighet til å sende inn spørsmål fortløpende gjennom kurset. Det har imidlertid alltid vært gjort, men på e-post, så også i år. I ca. første halvdel har jeg besvart slike fortløpende, bl.a. fordi det er positivt og bør stimuleres til at studenter viser undring, nysgjerrighet og læringsvilje overfor faget. Ulempen er at kursansvarligressursen da brukes til «privat» undervisning av den enkelte spørsmålsstiller. Halvveis i kurset har jeg så måttet annonsere at jeg ikke har kapasitet til det, og at spørsmål deretter kan sendes inn for å bli diskutert under spørretimen. For 3-4 år tilbake hadde studentene tilbud om å legge inn spørsmål på læringsplattformen Edublogs, i tillegg til at jeg kunne legge ut spørsmål sendt inn på e-post der i anonymisert form, altså en slags 'spørsmål-og-svar-blogg'. Etter at muligheten til å legge/sende inn spørsmål anonymt forsvant med Mitt UiB, har dette ikke vært aktuelt. (Det skal så vidt jeg har forstått ha vært prøvd ut på andre kurs, med laber oppslutning.) Det var så vidt jeg husker også uavklarte forhold knyttet til hvor mye tid kursansvarlig skulle kunne få godskrevet. Det må tas hensyn til at diverse nye oppgaver som en kursansvarlig av eget initiativ og av pedagogiske grunner ønsker å ta på seg, eller «pålegges» av ledelse/administrasjon, ikke med rimelighet kan forventes gjennomført når timeantallet man godskrives som kursansvarlig allerede oppleves ikke å strekke til.

En annen mulighet er at undervisningsbolken endrer form/innhold, til å bli en egentlig oppsummeringsforelesning. Det bør i utgangspunktet være uproblematisk, i alle fall dersom en 'spørsmål-og-svar'-blogg, online diskusjonsgruppe e.l. etableres. En mulig ulempe er imidlertid at man da nærmer seg tidligere tiders eksamensmanuduksjoner. Det kan både fortrenge de alminnelige forelesninger, og det kan også være at mange studenter ikke tør la være å delta, i frykt for å gå glipp av noe, herunder fordi man antar at tema(er) for forestående eksamen vil bli tatt opp under en oppsummeringsforelesning. Tidspunktet bør for øvrig også forskyves, dersom man skal ha en slik undervisningsbolk. Det virker i alle fall noe uhensiktsmessig at den kommer før studentene har fått tilbake sine besvarelser av obligatorisk kursoppgave med kommentarer. Videre kan det tenkes at noen har behov for en slags oppsummering noe nærmere eksamen, f.eks. tre dager før, i stedet for at hele siste uken i et allerede altfor kort kurs er uten undervisningsaktiviteter.

Nærmere om litteraturen

Slik situasjonen er per i dag, vurderer jeg det slik at Lødrup/Sverdrup: Familieretten og Lødrup/Asland: Arverett er de beste lærebøkene på markedet. Selv har jeg lenge tenkt at jeg en gang selv skal skrive en lærebok innenfor

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

fagene, eller i alle fall i arveretten, som da kunne vært mer skreddersydd til vårt kurs. Det er imidlertid fortsatt uvisst når det kan bli, det blir i alle fall ikke før neste års kurs. – Når det gjelder familieretten, vet jeg at det arbeides lokalt med et alternativ til Lødrup/Sverdrup. Da jeg p.t. vet for lite om hvor konkrete/fremskredne planene er, er det likevel ikke grunn til å spekulere i om det blir endringer i hovedlitteraturen før neste studieår.

Om kursansvar

Jeg er neppe rette vedkommende til å foreta ytterligere grep, i alle fall ikke de større grep som er skrevet om foran, og i alle fall ikke alene. Jeg føler at jeg ikke har stort mer å gi i denne omgangen. Dette er ikke nødvendigvis en direkte følge av kursansvaret, men trolig total arbeidsbelastning over tid. (Og uten å bli for personlig, er det grunn til å peke på at det fort kan gå ut over relasjonene til ens nærmeste og sosiale liv mer generelt når jobben blir nærmest altoppslukende.) Når det gjelder kursansvaret har det likevel en klar negativ effekt at det er meg som har hatt dette alene siden 2005 (med unntak av 2008), og at det siden 2006 har vært tidsmessig plassert slik at vi har vært «låst» til å legge vår sommerferie først etter at sensuren faller rundt 20. juli eller senere.) Det er trolig det beste for alle parter (ikke minst studentene) at fakultetet finner (minst) en ansatt med førstekompetanse som kan avløse (ikke permanent, men alternere med) meg og se på kurset med friske øyne.

KURSRAPPORT – JUS113, vår 2017

KURSANSVARLIG: Jan-Ove Færstad

Kursrapporten er utarbeidet den 4. april 2018 av Jan-Ove Færstad

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. Strukturen på kursopplegget

Undervisningen på kurset JUS 113, Kontraktsrett I, består av forelesninger, storgruppeundervisning og arbeidsgruppeundervisning. Det er også utarbeidet fire fagmoduler på «Mitt UiB». Her brukes tekst, figurer og video for å gi studentene en introduksjon til, og oversikt over, de ulike spørsmålene som behandles på kurset. I tillegg ble det hver uke gjennom hele kurset lagt ut en ny episode av videopodcasten «Kontraktsrettsfredag», der Johan Giertsen og undertegnede diskuterte ulike kontraktsrettslige spørsmål med enten en storgruppeleder eller en arbeidsgruppeleder.

Mitt generelle inntrykk er at samtlige av disse undervisningselementene har fungert godt. Inntrykket styrkes av de tilbakemeldingene som fremkom på referansegruppemøtet, hvor studentene ga uttrykk for at de i det store og hele var godt fornøyd med kursopplegget. Særlig ga de uttrykk for at de var svært fornøyd med den digitaliserte delen av kursopplegget. Det som fremkom av innspill og konkrete forslag til forbedringer fra studentenes side vil jeg kommentere underveis i denne rapporten.

ii. Forelesningene

Forelesningene på årets kurs har vært delt mellom undertegnede og Giertsen. Undertegnede og Giertsen har i tillegg, som et prøveprosjekt, gjennomført to forelesninger i fellesskap. Det er mitt inntrykk at både enkeltforelesningene og fellesforelesningene har fungert svært godt. Særlig vil jeg trekke frem fellesforelesningene som et nytt og vellykket grep i undervisningen. Dynamikken i auditoriet blir en helt annen når man er to forelesere enn når forelesningen kun holdes av en person, og man får en helt annen mulighet til å synliggjøre ulike standpunkt og ulike argumentasjonsrekker når man har en annen foreleser å diskutere med. Vår erfaring var også at studentene ble langt mer aktive deltakere i fellesforelesningene, sammenlignet med enkeltforelesningene. Dette inntrykket samsvarer med de tilbakemeldingene som kom frem på referansegruppemøtet. Studentene fremhevet der at de syntes at det var svært positivt med to ulike forelesere, og at man på den måten fikk synliggjort det juridiske argumentasjonsrommet i større grad enn hva man oppnår med bare en foreleser. De ga også uttrykk for at fellesforelesningene var mer inspirerende enn vanlige forelesninger, noe som gjorde det lettere for dem å holde fokus og konsentrasjon gjennom forelesningstimen. Prøveprosjektet med fellesforelesninger må sees på som ytterst vellykket, og som et verdifullt grep i undervisningen. Både Giertsen og jeg ønsker å fortsette med fellesforelesninger på kurset neste år, og jeg vil komme tilbake til studiedekan/studieutvalget om dette på et senere tidspunkt.

På referansegruppemøtet ga noen studenter uttrykk for at enkelte av forelesningene ble for detaljfokusert, og at det kunne være nyttig med et større oversiktspreg på forelesningene, særlig i starten av forelesningsrekken. Min tanke har vært at fagmodulene på «Mitt UiB» skal ivareta behovet for en slik innledende oversikt, og at man derfor kunne frigjøre forelesningstid til å drøfte mer kompliserte spørsmål. Inntrykket er også at det store flertallet av studentene har brukt fagmodulene på denne måten, og at detaljnivået på forelesningene derfor ikke var noe stort problem for dem. Fagstoffet på «Mitt UiB» vil bli ytterligere utbygget før neste års kurs, og i den forbindelse vil jeg fortsette å vurdere samspillet mellom kursets digitale elementer og innholdet på forelesningene.

Forelesningene på kurset ble tatt opp, og opptakene ble gjort tilgjengelig på «Mitt UiB» omtrent tre uker før eksamen. Valget om ikke å publisere opptak av forelesningene fortløpende bygger på et pedagogisk standpunkt. Det er mitt klare inntrykk at mange av våre studenter bruker for mye tid på passiv læring fremfor aktiv læring. Læringsprosessen, særlig i den første fasen av kurset, fungerer best dersom studentene bruker mest mulig tid på

aktive læringsaktiviteter. Dersom forelesningsopptakene publiseres fortløpende ser jeg imidlertid en klar fare for at studentene bruker for mye tid på å repetere forelesningene, fremfor aktivt å jobbe med stoffet selv.

Standpunktet om å utsette publiseringen av forelesningsopptakene høstet massiv kritikk på referansegruppemøtet, noe jeg også var forberedt på. En innvending var at opplegget var uheldig for studenter som var syke, eller av andre grunner gikk glipp av enkeltforelesninger. Dette er en kjent innvending, og jeg er ikke overbevist om at hensynet til de få studentene dette gjelder er mer tungtveiende enn de pedagogiske hensynene opplegget bygger på. Jeg ser derfor ingen grunn til å gjøre store endringer i denne praksisen på neste års kurs.

iii. Arbeidsgrupper og arbeidsgruppeoppgaver

Som varslet i fjorårets kursrapport er det i år gjennomført en samlet gjennomgang av forholdet mellom de tema som behandles i arbeidsgruppeoppgavene og de temaene som behandles på forelesning. Mange av fjorårets oppgaver er beholdt, men det er gjort enkelte endringer, både i innhold og rekkefølgen på oppgaven, for å tydeliggjøre den pedagogiske tanken om progresjon i løpet av kurset. Jeg har satt sammen oppgavesettet slik at det har vært litt variasjon mellom tema studentene møter for første gang gjennom oppgaven og tema som allerede har vært gjennomgått på forelesning når studentene skal jobbe med den aktuelle oppgaven. Tanken bak denne strukturen er at studentene dels må jobbe med å anvende kjent stoff, og dels må sette seg inn i ukjent rettsstoff når de jobber med oppgavene.

Mitt inntrykk er at både arbeidsgruppesamlingene og arbeidsgruppeoppgavene gjennomgående har fungert godt. På referansegruppemøtet fremhevet studentene særlig at det var positivt at det var en naturlig progresjon i arbeidsoppgavene. Noen studenter var kritiske til at enkelte tema ble gjennomgått på forelesning i etterkant av den arbeidsgruppesamlingen som omhandlet det samme temaet, men som påpekt skyldes dette et bevisst pedagogisk valg. For fremtiden kan det likevel være nyttig å påpeke dette pedagogiske valget, og begrunnelsen for det, enda tydeligere innledningsvis på kurset.

Enkelte studenter påpekte at det var tidkrevende å forberede seg til arbeidsgruppesamlingene. Etter mitt syn er arbeid med oppgaveløsning noe av det mest hensiktsmessige man kan bruke studietid på, og ingen av arbeidsgruppeoppgavene fremstår som mer omfattende enn det man må kunne forvente av slike oppgaver. Disse studentene har likevel et godt poeng når det gjelder forberedelsene til den første arbeidsgruppesamlingen. Denne arbeidsgruppesamlingen var i år lagt til dag to på kurset, og dette ga studentene svært knapp tid til å forberede seg ordentlig før arbeidsgruppesamlingen. På fremtidige kurs vil det være verdifullt dersom denne første arbeidsgruppesamlingen kan utsettes en uke, slik at studentene har kommet ordentlig i gang med kurset før de møter på arbeidsgruppesamling.

iv. Storgrupper og storgruppeoppgaver

På årets kurs valgte jeg å gjøre storgruppeoppgavene noe mindre omfattende enn det de har vært på tidligere års kurs. Formålet med dette grepet var å frigjøre mer tid til diskusjon og refleksjon på storgruppene. Det inntrykket jeg sitter igjen med, både fra egne storgrupper og fra samtaler med de andre storgruppelederne, er at dette grepet gjennomgående var vellykket. Man fikk en roligere stemning på storgruppene, og studentene tok i større grad ordet uten å bekymre seg for at man av den grunn «stjal» tid fra gruppen.

Samtlige storgruppeledere har meldt tilbake at det var stor variasjon i hvor godt forberedt studentene var når de møtte på storgruppesamling. I forkant av kurset understreket jeg for storgruppelederne at storgruppene ikke skulle utvikle seg til «miniforelesninger», og at de derfor måtte stille krav om aktiv deltakelse fra studentenes side. Dette ble også understreket overfor studentene, både på innføringsforelesningen og gjennom podcasten «Kontraktsrettsfredag». Det kan være krevende for en storgruppeleder å «presse» en passiv gruppe til å delta aktivt i undervisningen. Mitt inntrykk er likevel at de fleste storgruppelederne på kurset lyktes med å skape aktivitet i sine grupper. Studentene på referansegruppemøtet ga et nærmest entydig uttrykk for at læringseffekten hadde vært størst i grupper hvor de opplevde at det ble stilt krav – både til forberedelse og deltakelse. De ga også uttrykk for at dette var noe man burde gjøre i enda større grad. Kombinasjonen av mindre omfattende oppgaver og større krav om studentaktivitet synes etter dette å være positiv både fra et pedagogisk perspektiv og fra et studentperspektiv. Det er derfor viktig å fortsette arbeidet med å stille krav til studentenes deltakelse på storgruppesamlingen også på fremtidige kurs.

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Mitt inntrykk, både fra storgruppesamlingene og fra samtaler med studenter, er at det fortsatt er en del studenter som ikke ser den læringseffekten som ligger i å delta i en diskusjon om et praktisk spørsmål. Disse studentene opplever storgruppesamlingene som noe de må gjennom for å få godkjent oppmøte, ikke som en arena for læring. De møter da opp lite motivert og dårlig forberedt, noe som påvirker både læringseffekten for disse studentene, og gruppedynamikken som helhet, i negativ retning. Fra et rent pedagogisk ståsted kunne det derfor vært interessant å gjøre forsøk hvor deltakelse på storgruppene ble gjort frivillig, i kombinasjon med et tydelig vilkår om at tilstedeværelse forutsatte gode forberedelser og aktiv deltakelse. Det er mulig at 1. studieår er for tidlig på studiet for et slikt grep, og jeg ser også at det finnes en del praktiske og administrative innvendinger mot en slik ordning. Jeg kommer derfor ikke til å fremme et forslag om en slik endring i denne sammenhengen, men tenker at det likevel er verdifullt å lufte tanken.

Totalt sett synes storgruppesamlingene å ha fungert bra. Det var likevel enkelte studenter på referansegruppemøtet som ga uttrykk for at de mente deres gruppe ikke hadde fungert like bra som andre grupper. Tilbakemeldingene fra disse studentene vil bli fulgt opp før neste års kurs.

v. Obligatorisk kursoppgave

På grunn av påskeferien kom den obligatoriske kursoppgaven allerede etter to og en halv uke på kurset. Dette var vel tidlig, og studentenes læringseffekt av oppgaven hadde nok vært større dersom den hadde blitt gitt noe senere på kurset. Samtidig kommer vi ikke unna at avviklingen av dette kurset i stor grad påvirkes av påskeferien. Alternativet var i dette tilfellet at studentene først fikk tilbakemelding på den obligatoriske oppgaven etter påske – tre dager før eksamen – og det var, etter mitt syn, et dårligere alternativ. Det er likevel viktig å være bevisst plasseringen av den obligatoriske kursoppgaven når kurset planlegges.

I arbeidet med den obligatoriske kursoppgaven måtte studentene dels håndtere tema som allerede hadde vært berørt i undervisningen på kurset og dels håndtere tema de enda ikke hadde møtt i undervisningssammenheng. Min målsetning med oppgaven var at studentene skulle oppfatte den som utfordrende, men lærerik, og tilbakemeldingene på referansegruppemøtet tyder på at denne målsetningen ble innfridd.

Etter å ha lest gjennom en rekke av studentenes besvarelser i forbindelse med nivåkontrollen av kommenteringen er mitt generelle inntrykk at studentene fikk svært mye ut av oppgaven, og at de fikk vist gode kunnskaper, selv om oppgaven kom tidlig på kurset.

vi. Eksamen

Eksamen ble avviklet uten noen vanskeligheter. Karakterfordelingen var som følger:

- A: 6,8 %
- B: 23,6 %
- C: 43,3 %
- D: 17,7 %
- E: 6,3 %
- F: 2,3 %

Karakterfordelingen er ganske lik karakterfordelingen på fjorårets kurs, og er ikke spesielt oppsiktsvekkende i noen retning. Det er likevel naturlig å merke seg at en relativt høy andel av studentene, både i fjor og i år, har fått karakteren C. Dette skyldes antagelig tilfeldigheter, men det er likevel grunn til å følge med på hvordan karakterfordelingen utvikler seg over tid.

vii. Samarbeid med administrasjonen

Samarbeidet med administrasjonen har fungert utmerket. Kari Bjørøy har gjort en strålende innsats, både når det gjelder de rent administrative oppgavene, og når det gjelder tips og råd til bruken av «Mitt UiB».

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

Auditoriene har fungert som forventet. For storgruppeundervisningene kunne det vært ønskelig med litt større grupperom. Pedagogisk sett er det ikke optimalt at storgruppeundervisningen skjer i rom som må innredes som klasserom for å få plass til alle studentene. Det er lettere å skape en god arena for diskusjon dersom studentene ikke må sitte på rekker. Jeg ser likevel at det praktisk sett er vanskelig å gjøre noe med dette. For øvrig har jeg ingen spesielle merknader på dette punktet.

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

Synspunktene som fremkom på referansegruppemøtet har blitt kommentert fortløpende i det foregående.

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Dette har blitt kommentert fortløpende i det foregående.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Mitt inntrykk er at kurset gjennomgående har fungert bra, og dette inntrykket støttes av tilbakemeldinger både fra studentene og fra de øvrige underviserne på kurset. I den grad man kan peke på forslag til forbedringstiltak handler dette i stor grad om å fortsette utviklingen av de nye elementene som ble introdusert på årets kurs. Ikke minst kan samspillet mellom de digitale elementene på «Mitt UiB» og det øvrige undervisningsopplegget videreutvikles. Det er også naturlig å fortsette arbeidet med å skape mer aktivitet og engasjement blant studentene på storgruppesamlingene, og å vurdere om ytterligere digitale verktøy kan brukes for å bidra til studentenes læring. Som varslet i det foregående ser jeg også for meg at det kan være aktuelt å fortsette – og å utvide – bruken av fellesforelesninger på kurset.

Bergen 31. august 2017

Jan-Ove Færstad
Kursansvarlig JUS 113

KURSRAPPORT – JUS114, V/17

KURSANSVARLIG: [NAVN]

Kursrapporten er utarbeidet den 4. april 2018 av Erik Monsen

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

- a) Praktisk gjennomføring
 - i. strukturen på kursopplegget
 - Kurset ble som vanlig gjennomført i løpet av 5 uker, noe som er knapt med tid, men det viser seg at det er noenlunde tilstrekkelig slik som undervisningen og eksamen er lagt opp.
 - ii. Forelesningene
 - Jeg holdt alle forelesningene, totalt 14 timer. Forelesningene er tematisk og strukturelt lagt tett opp mot læreboken, og det ser ut til at de fleste studentene har greit utbytte av forelesningene.
 - iii. benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene
 - Arbeidsgruppene ser ut til å fungere bra. Storgruppene fungerer ikke like bra, og jeg ønsker å erstatte storgruppene med obligatorisk kursoppgave (pluss en arbeidsgruppe til, dersom det lar seg gjøre).
 - iv. skriving og kommentering
 - Arbeidsgruppelederne ser ut til å gjøre en god jobb.
 - v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene
 - Se under iii.
 - vi. obligatorisk kursoppgave
 - På kurset gjennomføres ikke en slik, men se under iii.
 - vii. Eksamen
 - Ingen særlige kommentarer.
 - viii. samarbeid med administrasjonen
 - Dette fungerer bra.
- b) Strykprosent og frafall på eksamen
 - Strykprosent 0,3.
- c) Karakterfordeling
 - Prosentvis 12,5 (A), 31,5 (B), 42,7 (C), 11 (D), 2,1 (E)
- d) Studieinformasjon og -dokumentasjon
- e) Tilgang til relevant litteratur

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

- a) Lokaler og undervisningsutstyr
 - OK.
- b) Andre forhold
 - Jeg ønsker selvsagt mer tid.

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

a) Metode – gjennomføring

b) Oppsummering av innspill

- Middels til bra på det meste.
- Kommentarer som forventet – de vedrører storgrupper som ikke fungerer, forelesninger som fungerer greit (med noen innspill), samt domsanalyse som prøvingsform.
- Kurset har etter hvert satt seg ganske greit, men det er et behov for å revurdere bruken av storgrupper, og da særlig en vurdering av dette opp mot det faktum at det p.t. ikke er noen obligatorisk kursoppgave på kurset.

c) Eventuelle tiltak iverksatt i løpet av kurset

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? Hvis ja: hvordan?

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Jeg opplever at kursgjennomføringen har blitt bedre og bedre, at det fremdeles er noen utfordringer, og at et stort forbedringspotensial kan bli utløst ved gjennomføring av forslag som nevnt ovenfor.

REFERAT FRA REFERANSEGRUPPEMØTE

JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner, våren 2017

Dato: 6. mars 2017

Til stede:

Emneansvarlig Christian Franklin

Studieårsansvarlig Anne Torekoven

Representanter for følgende grupper: 1, 2, 5, 6, 8, 10-12, 14-17, 20, 21, 25 og 28-30.

Referatet er i stikkordsform og gjenspeiler derfor ikke hvor mange representanter som støttet eller var uenige i de ulike momentene

LÆRINGSMÅL OG LÆRINGSUTBYTTE

Er det samsvar mellom målene for kurset og opplegget i undervisningen? Er læringsmålene for kurset kommunisert tydelig nok?

Kommunisert tydelig nok

Fint at det ble gått gjennom på forelesninger

Greit samsvar mellom læringsmål og opplegg for emnet

KURSETS STRUKTUR

Antall grupper, forhold mellom forelesninger og oppgaver og lignende

Fint med forelesninger annenhver uke og storgrupper annenhver uke

Litt tett mellom forelesningene, rekker ikke å lese seg opp mellom hver forelesning

Fint å ha tema for arbeidsgruppesamling på forelesning før gruppesamling

God sammenheng mellom forelesninger og grupper temamessig

De fleste synes det er greit å ikke ha obligatorisk kursoppgave. Noen få savner tilbakemeldingen og læringsutbyttet fra oppgaven. De fleste vil heller ha bedre tid til lesing enn å skrive kursoppgave.

ARBEIDSGRUPPER OG GRUPPEOPPGAVER

Kommentering, vanskelighetsgrad i forhold til progresjon i kurset, læringsutbytte, gruppeleder

Mye å lese og forberede seg på med så mange oppgaver.

Faktum er ofte ikke i samsvar med spørsmålene, eller ikke relevant. Noen mener at det likevel hjelper med å se større sammenhenger, andre mener det skaper forvirring mer enn det hjelper.

Ulikheter i gruppene på hvordan man tilnærmer seg oppgavene.

Fornøyd med arbeidsgruppelederne

Kommentering: det er vanskelig å kommentere teorioppgaver, da mange skriver det samme
Savner en mal/minstekrav for kommentering. Mange kommenterer for dårlig, til tross for at emneansvarlig tar stikkprøver.

Vanskelighetsgrad: vanskelig når faktum ikke stemmer med oppgaven, dette skaper forvirring. Særlig første oppgave var vanskelig å forberede seg til, her ble det meste basert på hva arbeidsgruppeleder

sa. Faglig utfordrende med sammensatte fag, man vet ikke hva man skal fokusere på, hva man ikke trenger å ta med i besvarelsen.

Flere oppgaver var for store for ordgrensen, særlig de tre første. Flere måtte kutte i drøftelsen for å komme inn under ordgrensen, og da blir ikke besvarelsen så god som den kunne blitt.

Uheldig at oppgaven om EØS-rett kom før forelesningen hadde vært (oppg. 7).

STORGRUPPER

Storgruppeleder, opplegg på gruppene

Fungerer dårlig at studenter skal forberede tema som ikke er tatt opp i forelesninger. Særlig hvis storgruppeleder ikke rekker å avslutte/rette opp i eventuelle feil. F.eks presumsjonsprinsippet og direkte virkning.

Noen storgruppeledere stopper presentasjonen og stiller spørsmål underveis for å avklare. Dette er fint, men ikke alle gjør det.

Storgruppeleder burde brukt mer tid på gjennomgang av tema, for å avklare om noe er feil i presentasjonen. Blir usikre på hva som er rett ellers. Savner tilbakemeldinger på presentasjonene.

Generelt ønske om at storgruppeledere er mer tydelige på hva som er rett, og at det er tid til å stille spørsmål.

Noen mener de lærer lite av å høre på andres presentasjoner, men at det er bra læringsutbytte av å presentere selv.

Misnøye med at noen måtte presentere to ganger (til siste storgruppesamling). Det burde vært bedre kommunisert at alle måtte forberede seg til siste samling, ikke bare de som ikke hadde presentert fra før. Da kan man evt. fordele presentasjonen i gruppen.

Noen storgruppeledere oppfordret til at presentasjonene ble delt med alle på storgruppen (ppt-filer), andre ville helst bare ha muntlig presentasjon.

LITTERATUR

Omfang, relevans

Omfattende pensum. Den engelske boken oppfattes som vanskelig, noen ga opp å lese den. Mener at hvis man først skal ha en engelsk bok på pensum, bør den være skikkelig bra. Man fikk mer ut av boken etter forelesningene, men det gikk med for mye tid til lesing.

Noen mente det er bra med engelsk bok på pensum, da det er mange traktater på engelsk også, så det blir lettere å lese etter hvert.

Statsrettsboken oppleves som vanskelig. Mange leser heller ppt-presentasjonen til foreleser.

Folkerettsboka er bra! Oversiktlig og lett å finne fram i. Gode eksempler på dommer.

EØS-rettsboken er også bra. Sammenligningen med EU er fin!

Gode artikler.

Litt mye å lese. Kjernelitteraturen er ok, og så må man selv velge hvor mye av tilleggslitteraturen man vil lese.

FORELESNINGER

Innhold, presentasjon, forelesningsdisposisjoner

Alle foreleserne er flinke! Tydelig at det er deres spesialområde. Kunnskapsrike forelesere.

Noen forelesere oppfordrer til å stille spørsmål, men litt uklart om alle vil at man skal det. Eksempel på at man føler seg avvist med spørsmål om konform tolkning/konformitet.

Ønske om at Statsretts-forelesningene kommer i januar, ikke i desember.

MITT UIB/DIGITALISERING

Publisering, presentasjon, nytte

Videosnuttene som er lagt ut er nyttige. Kan gjerne ha flere videoer i kurset.

ANNET

Administrativt, Kark, andre ting

Søkerkurset var rotete. Mye informasjon på en gang. Brukte for mye tid på Lovdata og Idunn (som de fleste finner fram i) og for lite på europeiske kilder.

KURSRAPPORT – JUS 123, vår/2017

KURSANSVARLIG: Bjørn Henning Østenstad

Kursrapporten er utarbeidet den 10. juli 2018 av Bjørn Henning Østenstad

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. Strukturen på kursopplegget

Som tidlegare år: 2 x 12 timar førelesing + repetisjon, 8 arbeidsgruppesamlingar, obligatorisk kursoppgåve og 4 storgruppesamlingar. Førelesingane kjem tidleg i kurset, og det fungerer bra.

ii. Forelesningene

Tre bidragsytarar: kursansvarleg, Ørnulf Rasmussen og Sigrid E. Schütz. Fungerer bra. Problemstillingar blir skildra på ulike måtar og med ulike ord, men det har studentane godt av å lære seg til å handtere.

iii. Benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene

Den meir overordna revisjonen gjort før fjorårets kurs, vart då teke vel imot. Oppgåvesetta vart difor i år vidareført med mindre endringar. Det gjaldt også ordninga med éi arbeidsgruppeoppgåve med dobbel ordgrense.

iv. Skrivning og kommentering

Ingen særlege merknader.

v. Gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene

På bakgrunn av evalueringa etter førre kurs, vart det gjort enkelte justeringar i opplegget for storgruppeundervisninga. Mellom anna vart det kommunisert ei klar tidsramme for lengda på studentpresentasjonane. Dette for å få til ein betre balanse mellom presentasjonar og lærarstyrt diskusjon. Under prosedyreøvinga fekk domstolsgruppene tilbod om rettleiing frå storgruppeleiar i pausen.

vi. Obligatorisk kursoppgåve

Varierende kvalitet på kommenteringa og enkelte klager frå studentane, der nokre fekk medhald. Det skapar elles misnøye når nokre sensorar legg seg langt over lista for forsvarleg kommentering, medan andre testar ut den nedre grensa. Dette er vanskeleg å få gjort noko med om vi ikkje skal gå ut og be dei som overoppfyller om å gjere ein meir gjennomsnittleg jobb.

vii. Eksamen

Digital eksamen. Ingen problem i samband med gjennomføringa.

Professor Ørnulf Rasmussen hadde ansvaret for å utarbeide oppgåver til avsluttande skuleeksamen, rettleiing til sensorane og å gjennomføre nivåkontroll. Dette på grunn av eit ønske frå den kursansvarlege om å halde god margin til habilitetsreglane. (I relasjon til obligatorisk kursoppgåve, vart det vurdert unødvendig å rokkere.) Sensorane vart gjeve supplerande rettleiing av Rasmussen i samband med nivåkontrollen.

viii. Samarbeid med administrasjonen
Det beste.

b) Strykprosent og frafall på eksamen

F = 1,6 %. Det var 11 trekk under eksamen, om lag som i fjor.

c) Karakterfordeling

A: 11,1

B: 30,7

C: 40,2

D: 15,0

E: 1,3

F: 0,6

Reflekterer at det har lukkast å få ganske mange studentar opp på eit bra fagleg nivå. Resultatet er om lag som førre året.

Klagesensuren er ikkje sluttført.

d) Studieinformasjon og -dokumentasjon

Ingen merknader.

e) Tilgang til relevant litteratur

God.

Ny utgåve av *Velferdsrett I* kom i handelen først etter at kurset var starta, men dette var det god kommunikasjon rundt, og skapte lite problem

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

Ingen merknader.

b) Andre forhold

Ingen merknader.

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

a) Metode - gjennomføring

Elektronisk spørjeundersøking mellom studentane

b) Oppsummering av innspill

I totalvurderinga - «hvordan synes du gjennomføringen av dette emnet har vært?» -

har 2/3 (45 av 68) svart «bra», 1/3 (23 av 68) «middels» og ingen «dårlig» eller «vet ikke».

På eit meir konkret plan sprikar synspunkta om kva ein eventuelt ønskjer endra på, noko som ikkje er uvanleg.

c) Eventuelle tiltak iverksatt i løpet av kurset

Ingen særlege.

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Dette er gjort greie for ovanfor. Hovudsakleg gjaldt dette justeringar i opplegget for storgruppesamlingane.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Som heilskap har kursopplegget fungert bra og den praktiske gjennomføringa har ikkje bydd på særlege problem. Kommunikasjonen med arbeidsgruppeleiarane har vore god. Rettleiinga til arbeidsgruppeleiarane vart revidert for å rette opp uklare punkt, etter innspel under førre kurs. Nye innspel er komne i løpet av dette kurset og vil bli tekne omsyn til ved førebuinga av neste års opplegg. Det var to fellesmøte mellom den kursansvarlege og arbeidsgruppeleiarane, og det vart understreka at terskelen for å ta kontakt elles skulle vere låg. Fleire nytta seg av dette.

I lys av at det under hovudlitteratur blir vist til fleire bøker som det blir henta eit avgrensa sidetal frå, kan bruk av kompendium vere eit studentvenleg alternativ. Dette bør vurderast nærare i forkant av neste års kurs.

Oppgåvesettet som blir brukt i arbeidsgruppene, synest no å fungere godt ut frå dei tilbakemeldingar som er komne. I utgangspunktet er dette difor tenkt vidareført, med nødvendige justeringar i lys av rettsutviklinga.

Slik oppgåvesettet no er skrudd saman, er det ganske nødvendig å halde på opplegget med at førelesingane kjem tidleg i kurset. Dette fordi ein tidleg presenterer samansette problemstillingar der «alt henger sammen med alt».

Mitt inntrykk er at dei endringane som er gjort på storgruppesida har vore vellukka. Spørjeundersøkinga indikerer også dette, men her er det overraskande få respondentar spesifikt om storgruppeundervisninga. Storgruppeleiarane får skriftleg rettleiing til oppgåvene og tilbod om å delta i førebuingmøte før samlingane.

Internasjonalt rettsstoff fekk ein klart sterkare plass allereie i 2015-kurset enn tidlegare, og ytterlegare større plass under 2016-kurset, noko som er vidareført i 2017. Denne gradvise utviklinga vil halde fram.

Edublogs vart førre året brukt for spørsmål og verka då som eit demokratiserande element. Ei tilsvarande løysing på Mitt UiB – med rom for anonyme innspel – er sakna.

KURSRAPPORT – JUS124, H 2017

KURSANSVARLIG: Ingunn Elise Myklebust

Kursrapporten er utarbeidet den 14. mars 2018 av Ingunn Elise Myklebust

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget

Tingsretten gjeld i hovudsak retten til, eller i, fast eigedom, og kan delast inn i ulike tema som offentleg styring av fast eigedom, eigedomsgrenser, grannerett, sameige, hevd osb. Opplegget er søkt gjennomført slik at tema for kursoppgåver (arbeidsgruppeoppgåver og storgruppeoppgåver), vert drøfta og løyst etter at det aktuelle tema er gjennomgått på førelesingar. Dette fungerer fint. Ved obligatorisk prøve blir det gitt både nokre spørsmål som vi har arbeida med frå før, og nokre «nye» som ikkje har blitt gjennomgått i undervisinga enno. Studentane verkar høveleg nøgd med dette. Det blir nokon «lette» spørsmål, men også høve til å strekkje seg.

ii. Forelesningene

Førelesingane vart i år avvikla på same måte som i dei seinaste åra. Ernst Nordtveit, Sigrid E. Schütz og eg har delt førelesingane mellom oss, og slik at Nordtveit og underteikna – som er kursansvarlege saman – har drege brorparten av dette lasset. Vi har førelese i høve til det vi har særleg forskingskompetanse på, og samarbeidet mellom oss fungerer fint. Ettersom dei ulike emna i tingsretten er relativt greitt tematisk fråskilt, som nemnt over, er det systematisk også enkelt å dele opp førelesingane i ulike emne/problemstillingar, som også kan delast mellom ulike førelesarar. For studentane er det mykje nytt å setje seg inn i; fleire lover, men også omfattande ulovfesta rett og metodiske utfordringar knytt til dette. Vi har mykje fokus på metode som ein integrert del av undervisinga. Ein del allmenne problemstillingar går også att i dei ulike deltema i kurset, som t.d. korleis endringar i samfunnet påverkar tilhøvet mellom private partar, «tida og tilhøva» og miljøomsyn, men det er nettopp eit poeng å gjenta dette. I den første og den siste førelesinga er det også eit mål å vise samanhengar mellom ulike tema i kurset, og gjere greie for dei særlege metodiske utfordringar ein møter når gamle – og ofte ulovfesta normer – skal nyttast for å finne løysingar på dagens interessekonfliktar knytt til bruk og vern av areal og ressursar.

iii. benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene

I all hovudsak er opplegget det same som dei siste åra, med mindre og endringar og oppdateringar. Det vert øva på både teorioppgåver og praktikumsoppgåver, og oppgåvene dekkjer dei fleste av sentrale problemstillingane i faget. Heilt like oppgåver blir det naturlegvis ikkje gitt på eksamen, og studentane må sjå korleis t.d. metode for løysing av spørsmål om eigedomsgrenser i sjø, kan ha overføringsverdi til løysing av spørsmål som gjeld eigedomsgrenser i vassdrag. Vi føreteik løpande større og mindre justeringar i både arbeidsgruppeoppgåver og storgruppeoppgåver, m.a. for å møte merknader frå referansegruppemøter og andre tilbakemeldingar, og ikkje minst for å innarbeide nye problemstillingar som kan attspegle dagsaktuelle tema.

iv. skiving og kommentering

Studentane skriv og kommenterer på arbeidsoppgåver, og dette går stort sett greitt. Studentane ser ut til å lære mykje av dette. Som vanleg har det vore nokre oppgåver – oppgåvesvar/kommentering – som har blitt underlagt *kvalitetskontroll* hjå oss kursansvarlege. Nokre få studentar ser ut til å søkje mot den lågaste kvaliteten som kan aksepterast, men dette er ikkje eit gjennomgåande problem.

v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene

Gjennomføringa av arbeidsgrupper og storgrupper har gått som planlagt.

Kursansvarlege har gjennomført eit møte med arbeidsgruppeleiarane tidleg i kurset, der det er gitt oversikt over alle kursoppgåvene, og informert om kva som er målsettinga med løysinga av dei ulike oppgåvene. Dei skriftelege rettleiingane er relativt fylldige, og gir arbeidsgruppeleiarane den informasjonen dei treng for å gjennomføre arbeidsgruppene. Samarbeidet med arbeidsgruppeleiarane fungerer fint, og det verkar som arbeidsgruppeleiarane gjer ein svært god jobb for fakultetet. Det har kome tilbakemelding frå studentane om at oppgåve 2 og 5 kanskje kan vere vanskeleg å svare på innanfor ordgrensa.

Kursansvarlege har også gjennomført møter med storgruppeleiarane, men har her teke eit møte for kvar storgruppesamling. Samarbeidet med og mellom storgruppeleiarane fungere også fint.

i. obligatorisk kursoppgave

Dette har fungert stor sett greitt, og dei fleste studentane gir inntrykk av at dette er ein måte å arbeide på som gir god læring. Som vanleg er det nokre studentar som er misnøgde med dei kommentarane dei har fått, men alle sensorane har vore raske med å gi ytterlegare tilbakemeldingar i dei tilfelle det er sett fram formell klage.

ii. eksamen

Prøveordning 6-timars eksamen

Studentane ser ut til å vere gjennomgåande godt nøgde med å få lengre tid på eksamensoppgåvene.

Vår oppfatning er også at det kan vere lettare å finne det korrekte karakternivået når kandidatane har litt meir tid på eksamen: Eit par timar lengre til på eksamen gir studentane nok tid til å lese oppgåveteksten skikkeleg, systematisere stoffet på ein tenleg måte og betre tid til å reflektere over det resultatet ein leverer.

iii. samarbeid med administrasjonen

Samarbeidet med administrasjonen fungerer fint.

b) Strykprosent og frafall på eksamen

Eksamensoppgåva gjaldt sentrale spørsmål innanfor servituttar og sameige, hevd og litt rett til sjøgrunnen. Studentane meistra dette jamt over greitt, men svara er ofte merka av at studentane gjev standardsvar og ikkje går inn i djupare drøftingar. Mange studentar viser likevel høgt nivå. Såleis skilde oppgåva betre mellom dei gode og dei meir middels enn ein kanskje hadde venta. Eit spørsmål viste seg å vera vanskeleg for dei fleste, slik at ein måtte leggja mindre vekt på det, bortsett frå at dei som meistra dette, fekk eit pluss. Det var relativt stor trekk under eksamen, noko som kan tyda på at enkelte fann oppgåva vanskeleg.

Det var 309 som møtte på eksamen.

Strykprosenten var 3,2%. (10 totalt)

Trekk under eksamen: 30

Ikkje møtt: 14

Legeerklæring: 4

c) Karakterfordeling

Karakterfordeling og strykprosent må seiast å vere normalt, og som venta.

Vi har mange flinke studentar, og det er ikkje overraskande at dette attspeglar seg på eksamen.

Tendensen er den same som i fjor og året før, med ei stor samling på midten av skalaen:

Sum	35	72	120	66	16	10	309
Prosent	11,3	23,3	38,8	21,4	5,2	3,2	100,0
Retningslinjer	8–12 %	20–30 %	24–36 %	20–30 %	8–12%		Total

d) og e) Studieinformasjon og -dokumentasjon og tilgang til relevant litteratur

Informasjonen og litteratur som studentane har behov for finnast på Mitt UiB og lovdata.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

Rammevilkåra for undervising er gode.

Datasystemet har stort sett fungert bra både ved førelesingar og storgrupper. På ei av førelesingane svikta lydanlegget. Dette vart det gitt melding om. På seminarrom D har vore ein del problem med lause leidningar frå maskin til framvisar/skjerm.

b) Andre forhold

3. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

4. Ernst Nordtveit har f.o.m. H 2017 gått inn som kursansvarleg saman med Ingunn E Myklebust, med det er førebels ikkje gjort større endringar i undervisinga, som vi meiner fungerer bra utifrå dei rammene som gjeld.

Opplegget for H 2017 er om lag som H 2016 med mindre justeringar i læringsutbytteskildringa, tema for førelesingar, oppgåver og rettleiingar.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Opplevinga frå kursansvarlege er at kurset gjennomgåande fungerer bra, og vi har berre som mål å gjere mindre endringar for H 2018.

Vi skal sjå på arbeidsgruppeoppgåvene i høve til omfang og ordgrense, og vi også gjere ei vurdering av om det er naudsynt å oppdatere materiale for storgruppene for å få betre samsvar med rettsutviklinga og nye typer interessekonfliktar.

Vi skal gjere ei vurdering av meir bruk av Digitalisering og Mitt UiB i undervisinga.

Ernst Nordtveit og Ingunn Elise Myklebust
Kursansvarlege

RAPPORT – KURS I PENGEKRAVSRETT H-17

Kurset i pengekravsrett høsten 2017 ble gjennomført etter samme struktur som foregående semestre. Det er ikke blitt gjort endringer verken i fagets læringsmål, eller i den anbefalte litteraturen.

Kurset er bygget opp slik at forelesningene begynner i uke 1, de fire ukentlige kursoppgavene begynner i uke 2, mens obligatorisk oppgave skrives i uke 4. Kurset avsluttes med skoleeksamen i uke 7. Behov for generell lese- og fordypningstid søkes bl.a. oppnådd ved å begrense omfanget på kursoppgavene.

Forelesningene kommer relativt tett og ganske tidlig i kurset, idet forelesningene sprer seg over de tre første ukene. Mange studenter melder tilbake at dette fungerer greit, særlig når forelesningene tas opp og legges ut på Mitt UiB, mens enkelte hadde ønsket mer spredte forelesninger som gjerne går enda mer i dybden. Ideelt skulle selvsagt forelesningene fordelt seg over et lengre tidsrom, men på et så kort kurs er det vanskelig å se at dette er praktisk mulig. Vi prøver uansett å kompensere ved å dra de store linjene og ikke bli for detaljfokusert. Powerpoint benyttes ikke. I stedet får studentene utdelt en ganske detaljert disposisjon, i tillegg til illustrasjoner på tavlen. Enkelte studenter melder om at de ønsker powerpoint, men inntrykket er at de fleste er godt fornøyd med denne måten å presentere stoffet på. Tanken er at en disposisjon gir studentene et bedre overblikk over stoffet som presenteres enn det en powerpoint gjør. Forelesningene og kursoppgavene er for øvrig avpasset, slik at de emnene som tas opp i kursoppgavene er omtalt i forelesningene før studentene skal skrive oppgavene. Inntrykket er at opplegget for forelesningene fungerer greit.

Når det gjelder kursoppgavene, beholdt vi disse uendret fra i fjor. Generelt er inntrykket at kursoppgavene fungerer godt. De er krevende, og studentene må erfaringsmessig bruk en del tid på å forstå hva oppgavene går ut på, men, som sagt, legges det til rette for studentene ved gjennomgangen av tematikken på forelesningene forut for at oppgavene skal skrives. Det er også mulig å besvare oppgavene relativt kort, noe som kommuniseres tydelig til studentene.

Samtlige storgruppeledere var erfarne lærere, som alle har undervist i pengekravsrett en rekke ganger tidligere. Når det gjelder oppgavekommenteringen, fungerte det nye Office 365 utmerket, det var lett å bruke og man kunne kommentere på et helt annet detaljeringsnivå enn i Kark.

Obligatorisk kursoppgave ble gitt i form av en praktikumsoppgave fordelt på tre deler, slik at studentene hadde relativt bredt læringsutbytte. Oppgaven ble gjennomgått på forelesning kort tid etter innleveringen. Kommenteringsnivået til sensorene var imidlertid svært variabel, der vi mottok en rekke klager på to av

sensorene. Enkelte besvarelser måtte kommenteres på nytt, noe som var uheldig for studentene og skapte merarbeid for de kursansvarlige ved at vi måtte gjennomgå en rekke besvarelser for å vurdere konkret om kommenteringsnivået hadde vært forsvarlig. Dette vil vi prøve å unngå til neste år ved bl.a. tydeligere å kommunisere hva som forventes ved bruk av eventuelt nye sensorer.

Spørsmål underveis fra studentene ble forsøkt besvart ved at foreleser var tilgjengelig i pausene mellom forelesningene og i etterkant av forelesningene. Vi åpnet også opp for bruk av Edublogs der studentene får anledning til å stille spørsmål anonymt. Dette har vi fått gode tilbakemeldinger på, og ut fra antall spørsmål vi mottar, ser dette ut til å fungere bra.

Skoleeksamen ble som vanlig på dette kurset gjennomført med en praktikumsoppgave der det formuleres eksplisitte spørsmål til studentene. Vi har ikke mottatt tilbakemeldinger fra sensorer om at det har vært særlige problemer, og inntrykket er at oppgaven har fungert ved at den har skilt tydelig mellom studentene. Karakterene fordeler seg rimelig normalt. Det var 8,4 % som fikk A, 27,6 % fikk B, mens 35,9 % fikk C. For øvrig var strykprosenten som vanlig lav (2,5 %). Nivået ligger noe under fjorårets, men avviket er ikke større enn at det ligger innenfor de avvik som normalt må forventes fra år til år.

Sensuren av obligatorisk oppgave forløp rimelig greit, bortsett fra at en del sensorer – som vanlig – hadde problemer med å overholde fristen til nivåkontrollen. Også sensuren av skoleeksamen fungerte i det vesentlige greit. Nivåkontrollen viste i liten grad nevneverdige forskjeller på sensorene. Bortsett fra en sensor som ble syk, holdt samtlige sensorer fristen for nivåkontroll. En del sensorer synes imidlertid å ha sensurert bare et fåtall besvarelser ved nivåkontrollfristen, noe som gir seg litt tilfeldige utslag med hensyn til hvilke besvarelser som sendes inn til nivåkontroll.

Samarbeidet med administrasjonen har fungert utmerket. Kurset var godt planlagt, og ved behov, har vi fått god og rask støtte.

Kurset har blitt evaluert, og tilbakemeldingene har gjennomgående vært positive. En del av kritikken har gått på at kurset er så kompakt med tette forelesninger og liten tid før eksamen til selvstudium, men dette er kommentert over. En eventuell sammenslåing med Kontraktsrett II, vil kunne avhjelpe på situasjonen her. Det kan for øvrig nevnes at en del tilbakemeldinger fra tidligere år er blitt tatt hensyn til: Oppsummeringsforelesningen er fremskyndet, vi har kommunisert at enkelte av kursoppgavene kan besvares med langt færre ord enn 1750, samt lagt ut innholdsfortegnelsen i Sæbøs kompendium på Mitt UiB for å tydeliggjøre innholdet her som en del av den anbefalte litteraturen. I evalueringen er det for øvrig etterlyst at vi legger bedre til rette ved bruk av flere

digitale hjelpemidler, og dette er selvsagt noe vi vurderer fortløpende. Tanken vår har så langt vært at pengekravskurset er svært intensivt, og at det ikke nødvendigvis er en fordel å «pøse» på med enda mer undervisningsmateriell. Den samlede vurderingen er at dette er et kurs der opplegget fungerer rimelig greit, men at det nok kan legges enda bedre til rette for studentene fremover, noe en eventuell sammenslåing med Kontraktsrett II vil kunne bidra til.

22. januar 2018

Miriam Skag og Rune Sæbø

KURSRAPPORT – JUS134 Rettshistorie og komparativ rett, Våren 2017

KURSANSVARLIG: Søren Koch og Jørn Øyrehagen Sunde

Kursrapporten er utarbeidet den 9. august 2017

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget

- i. Det har alltid vore eit spørsmål om det er tenleg å ha førelesingane samla fyrst, og så oppgåveskriving etterpå. For læring er dette den ideelle strukturen, fordi studentane må ha kunnskap før dei skal bruka kunnskapen gjennom oppgåveskriving. Problemet er at for mange av studentane utset kursoppstart til etter førelesingane. I år prøvde ein å motverka deg med å utsetja utlegginga av dei filma førelesingane til 31.05. Det er mogeleg at når ein har gjort dette over fleire år, så vil ein tvinga fram ein mentalitet for at JUS134 byrjar rundt 1. mai og ikkje fyrst når førelesingane er avslutta. Viss ein ikkje oppnår dette, må ein vurdere strukturen på kursopplegget.
- ii. Et mulig tiltak er å implementere obligatoriske oppgaver i form av quiz-oppgaver som kan generes på mitt UiB og oppfordrer studentene til å løse oppgave. Vurdering skjer automatisk og kandidatene kan gjenta oppgavene så ofte det trengs for å få et riktig resultat. Programmet registrerer at kandidatene har utført oppgaven. Gjennomføring av disse «assignments» bør i så fall gjøres som forutsetning for å ta eksamen. Ettersom denne vurderingsformen ikke krever aktiv innsats av faglærerne (ut over etablering av quiz på mittuiB) vil et slikt tiltak ikke kreve ekstra ressurser. En prøveordning (på frivillig basis) i kurset «Comparing Legal Cultures in Europe» har vist positive tilbakemeldinger fra studentene og gode resultater ved de studentene som gjennomførte oppgavene.

ii. Forelesningene

- i. Endring med å skilja førelesingane i rettshistorie og komparativ rett var motivert av at ansvaret for dei vart fordelt på dei to kursansvarlege, og at studentane på JUS134-Kina skulle få eit eige førelesingstilbod i rettshistorie som tilsvara deira pensum i faget. Men ein konsekvens av denne praktisk motiverte delinga, var at komparativ rett stod meir fram som eit eige fag. Det gjorde ikkje at eksamensresultata i år var betre i komparativ rett enn tidlegare år, men når denne endringa etter kvart får festna seg både faktisk og i studentgruppa sin mentalitet, er vi viss på at komparativ rett ikkje bare vert betre undervist, men òg betre lært.
- ii. Denne nye ordning medførte en meir komprimert forelesing i rettshistorie. Likevel kunne det ikkje observerast at studentanes kunnskap og forståing av denne materien var signifikant dårlegare enn tidlegare år.
- iii. Søren Koch nytta i år eigne førelesarar for kvart av delemna i komparativ rett. Det generelle inntrykket er at dette var ei god ordning. Det gjer at studentane sjølv må gjera mykje av det komparative arbeidet, men i dette ligg det mykje læring.
- iv. Det har vist seg som en hensiktsmessig og viktig tiltak å la faglærerne som har bakgrunn både i den respektive rettskulturen og den norske rettskulturen introdusere de ulike rettskulturene. Det ble valgt å presentere nærmere den tyske, engelske, franske og finske rettskulturen. Disse rettskulturene står for de store rettstradisjonene Common og Civil Law. For å vise forskjeller innenfor de respektive tradisjonene gir en sammenligning mellom Frankrike og Tyskland et godt eksempel. Finland og Norge er nordiske rettsordener som samtidig kan karakteriseres som «mixed legal systems»

containing elements of both the Common and Civil Law tradition». Ved å gjøre studentene oppmerksom på nordiske fellestrekk, men også ulikheter mellom nordiske rettskulturer nyanserer man det utdaterte bildet av en dikotomi mellom de to store europeiske rettstradisjonene som lange dominerte komparativrettslig litteratur.

- v. Både pensum og eksamensoppgavene var begrenset til en komparasjon mellom de nevnte rettskulturene. Dette medfører at stoffet for den komparative delen er overkommelig, mens samtidig spesifikk nok for å gjennomføre en hensiktsmessig og kunnskapsbasert komparativ analyse. Som særlig viktig viste seg Christian Franklins introduksjonsforelesning i engelsk rettskultur. Studentene har hatt en del problemer med Franklins pensumsartikkel (kanskje fordi den er den mest avanserte og krevende artikkel i antologien «Comparing Legal Cultures».) Franklins forelesning var derfor et viktig supplement til artikkelen, noe som også ble tydelig fremhevet av studentrepresentantene under referansemøte, og andre tilbakemeldinger fra studenter. Med blick på Franklins fremragende talent som foreleser og den engelske rettskulturens betydning sett fra et komparativt perspektiv, skal det vurderes om engelsk rett utvides på bekostning av en introduksjon i fransk rett. Selv om dette vil begrense utvalg av de eksamensrelevante rettskulturene enda mer, vil dette samtidig begrense den komparative stoffet enda mer.
 - vi. Det kan tenkes på sikt å utvide eller endre på de rettskulturene som presenteres under forelesningene. Likevel må en ha i minne at antallet faglærerne med den nødvendige dobbelkompetanse er begrenset. At vi fikk rekruttere svært engasjerte forelesere i tre andre rettskulturer (samt mine forelesninger i tysk rett) gir kurset en unik profil, både nasjonalt og internasjonalt. Det anbefales derfor å fortsette med den ordningen.
 - vii. Ein har i år som tidlegare år hatt internasjonale gjesteforelesarar som har førelest over tema som ikkje er direkte pensum relevant, men som er fagleg utviklande for studentane. Oppslutninga om desse førelesingane var god, utbyttet burde vera godt, og dette er noko ein må halda fram med.
- iii. benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene
- i. Arbeids- og storgruppeoppgåvene har i det store og heile fungert i alle år. Det vil alltid vera oppgåver som ein oppdagar kan gjerast betre, men stort sett fungerer oppgåvene bra. Ein har hatt praksis for utskifting av 1/3 av oppgåvene kvart år. Dette for å unngå at studentane i for stor grad kan nytta fjordårets svar på oppgåvene på ny. Ein større utskiftingsrate er vanskeleg med tanke på dei som skal undervisa i faget.
 - ii. Det vil i fremtiden settes litt mer fokus på arbeids- og storgruppeoppgaver som er relatert til komparativ rett for å oppnå en jevnt fordeling mellom rettshistorie og komparativ rett. Det bør likevel nevnes at et læringsmål i kurset er å gjøre studentene oppmerksom på at den historiske konteksten er en viktig forklaringsfaktor for utforming av de ulike rettskulturene. Mao. det er ikke et klart skille mellom de to fagområdene. Oppgavene vil derfor inneholde oppgaver som krever en kombinasjon av historisk og komparativ kunnskap.
- iv. skrijving og kommentering
- i. Det har sjeldan vore dårlege tilbakemeldingar på dei skriftlege kommentarane på arbeidsgruppeoppgåvene, og i år var det ikkje ein einaste ei. Årsaka er nok at både storgruppeleiarane og dei eksterne kommentatorane er svært erfarne og dyktige.
- v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene
- i. Det var i fleire år vanskeleg å få studentane til å delta i storgruppediskusjonane. Etter at ein i 2016 la opp til smågruppediskusjonar i storgruppene, har dette problemet vorte eliminert.

- ii. Det skal innføres storgruppeledergruppesamlinger før storgruppeundervisning der arbeidsgruppeoppgavene diskuteres og det fastslåes en felles strategi for storgruppeopplegget. Storgruppelederne står likevel helt fritt når det gjelder å lede sine grupper.
- vi. obligatorisk kursoppgave
 - i. Det er ikkje Obligatorisk kursoppgåve i faget. Det skulle det ideelt ha vore med tanke på å få alle studentane til å følgja kursopplegget alt frå kursoppgåvan, jf. merknad ovanfor. Men det er vanskeleg å få tid til dette i eit kurs som strekker seg over 6 veker med svært mange heilagdaggar. I tillegg vil dette auke arbeidspress på studentane ytterligare.
- vii. Eksamen
 - i. Eksamen i år er den beste som er gjeven i faget på fleire år, fordi den var særst godt eigna til å skilja studentane. Nivåkontrollen var difor enklare å gjennomføra enn nokon gong. Som vanleg (med unnatak av 2016 av grunnar eg ikkje forstår) skriv studentane dårlegast på den enklaste oppgåva, og best på den vanskelegaste. Dette gjer at ein bør halda fast ved å ha ei tredje oppgåve utan klart svar i pensum, men som krev samanstillings- og resonneringsevne.
 - ii. Det ble innført et sensormøte ca. en uke etter eksamensoppgavene ble levert inn. På denne måten kan sensorene diskutere og harmonisere vurderingskriteriene og spesifikke problemer studentene hadde med oppgavene. Dette bidro ytterligere til å gjøre nivåkontroll enklere.
- viii. samarbeid med administrasjonen
 - i. Som alltid var det heilt utmerka. Det er svært viktig at ein har same stabilitet i kven som administrativt har ansvar for kurset, som det er å ha stabilitet i gruppa av storgruppeleiarar, arbeidsgruppeoppgåvekommentatorar, og sensorar.
- b) Strykprosent og frafall på eksamen
 - a. Kwart år er det mellom 0 og 3 studentar som stryk på eksamen i JUS134. Det er eit ganske naturleg lågt tal på ein heimeeksamen, der ein har høve til å slå opp i litteraturen.
- c) Karakterfordeling
 - a. Det er vanskeleg å få A i JUS134, for det krev ei evne til å resonnera som ein ikkje vert utfordra på i så mange fag tidlegare på studiet. Men helst skal om lag 10% ha A. I år er det litt færre..
 - b. Talet på studentar som får B brukar å vera heilt ok, og er det i år òg. Det er mange nok studentar som har kunnskap, og som klarar å sjå dei ulike delane av pensum i samanheng, utan at dei likevel klarar å produsera dei gode resonnementa.
 - c. Det er for mange studentar som får C. Slik har det vore i alle år med heimeeksamen. Delvis skuldast det karakterforma – det er mogeleg å arbeida seg opp til C når ein har eksamen med pensum tilgjengeleg. Men delvis skuldast det at nokre sensorar gjer for mange C i staden for C og D.
 - d. Jf. det som er skrive ovanfor, er det grunn til å tru at nokre studentar får C som skulle ha hatt D.
 - e. Det er naturleg med få E og F i eit fag der ein har heimeeksamen.
- d) Studieinformasjon og -dokumentasjon

Tilfredsstillande – ingen kommentarar

e) Tilgang til relevant litteratur

Det var en del problemer med tilgjengeligheten av antologien «Nordic and Germanic Legal Methods». Dette skyldes manglende oppfølging av studia. Problemet kunne rettes opp i under kurset og bør ikkje være et problem til neste fordi det er nå nok eksemplarer av boken bestilt. Artikkene som var pensum var uansett tilgjengelig i litteraturkiosken. Studentene hadde derfor ikke noen ulemper.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

Tilfredsstillende – ingen problemer

b) Andre forhold

Mitt UiB fungerte glimrende, det samme gjelder for Inspira. De kjente problemer med Kark.

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

a) Metode – gjennomføring

Jf. Referat Nina Strandbakken.

b) Oppsummering av innspill

Kritikken rettet seg særlig mot enkelte deler av pensum (bl.a. Franklins artikkel) og at forelesningsopptakene ble ikke gjort tilgjengelig tidligere. Begge deler har vi tatt stilling til tidligere.

c) Eventuelle tiltak iverksatt i løpet av kurset

Nei

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? Hvis ja: hvordan?

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Eg har no vore fagansvarleg for JUS134 i 10 år, det siste året saman med Søren Koch. Vi har jamt gjort endringar i faget basert på erfaring og studenttilbakemeldingar, men har dei siste åra bare gjort svært små justeringar om ein ser bort frå utskiftinga av arbeidsgruppe- og storgruppeoppgåver. Kurset har fungert fint, studenttilbakemeldingane har vore gode, og ein har hatt ein særskild god stabilitet i undervisnings- og sensorkorpset.

Søren Koch har i si korte tid som med fagansvarleg tatt initiativ til endringar av særleg undervisninga i komparativ rett, og har engasjert seg i å eksamens- og storgruppeoppgåver. Det har difor skjedd større endringar i faget frå 2016 til 2017 enn det har gjort sidan 2012. Endringane har vore ute lukkande positive, og faget har utvikla seg på ein god måte. Dette vart stadfesta ikkje bare av inntrykket under storgruppeundervisninga, under sensuren og nivåkontrollen, men òg gjennom studenttilbakemeldingane.

Ein har enno ikkje løyst problemet med at for mange studentar har eit trainee-opphald, at dei arbeider mykje i sine ekstrajobbar for å tena pengar, at dei tek opp Forvaltningsrett II, eller at dei rett og slett reiser på ferie i mai. Dette var betre i år enn i fjor, men her er det eit forbettringspotensiale. Dette bør ein ta omsyn til når faget skal utviklast vidare inn i framtida.

Pensum i JUS134 vart noko utvida våren 2017, i tråd med nye retningslinjer for storleiken på pensum på tredje studieåret. Men pensum bør utvidast ytterlagre. Dette fordi ein då gjev dei studentane som arbeider med

faget betre grunnlag for å samanlikna og resonnera, og slik skriva seg til ein god karakter. Her ligg kanskje det aller viktigaste forbettringspotensialet for JUS134.

I fleire år var det på JUS134 ein blogg der studentane kunne stilla spørsmål og få svar av faglærar som alle kunne lesa. På det meste kom det inn over 350 spørsmål og oppfølgingsspørsmål. Dette var ei vel fungerande læringsplattform. Dette vart ikkje følgt opp i 2016 og 2017 av ulike grunnar, men ein bør vurdere å gjennomføre det på ny. Utfordringa er at det er svært tidkrevjande.

JUS134 var det fyrste faget på jusstudiet i Bergen med heimeeksamen, som no er nytta på fleire fag. Det er viktig å ha i minnet at heimeeksamen ikkje bare er ei eksamensform, men ei læringsplattform. Studentane har ei intens læring under heimeeksamen, og den kunnskapen dei då tileignar seg, er seint gløymt.

Ein har på JUS134 ikkje vore redd for å underkjenna arbeidsgrupperoppgåver og studentkommenteringa. Dette har over tid gjort at nivået på arbeidsgruppeoppgåvene har heva seg monaleg. (Ei anna årsak er kvaliteten på kommentarane til oppgåvene). Det er viktig at ein i framtida òg er streng på dette punktet.

Det er i mange fag på jusstudiet lagt stor vekt på korleis ein skal og ikkje skal skriva på eksamen. Dette gjer at mange studentar er meir utrolege for korleis dei skriv enn kva dei skriv. På JUS134 har ein hatt som mål og få ned spenningsnivået til studentane gjennom å vera langt mindre opptatt av form. Dette har gjort at ein er ganske fri i forma på eksamen, og lite opptatt av det formelle. Kanskje har ein vore for slapp med det formelle. Men ein må ha i minnet at vert ein strengare på det, er det lett at ein aukar spenningsnivået.

Eg har vore misnøgd med djupnenivået i undervisninga i komparativ rett, men den har Søren Koch alt tatt tak i og forbetre. Eg har vore misnøgd med at for mange studentar gjer andre ting som tek tid heilt eller delvis frå studiet i mai måndag, og det problemet er framleis uløyst.

Søren Koch: For det første vil jeg takke Jørn Øyrehagen Sunde for sitt engasjement i dette kurset i 10 år. Jeg er villig til å overta hovedansvaret for JUS 134 i de kommende årene, gjerne også delt med andre. Jeg er takknemlig for at Sunde er villig å holde frem med undervisning og sensur, noe som vil sikre kontinuitet og kvalitet i undervisning. Samtidig var det muligens på tide med en del endringer i den faglige utviklingen, og jeg skal fortsette å foreta endringer også til neste år (jf. ovenfor).

Et hovedmål er å øke læringsutbytte for studentene uten samtidig å øke arbeidsbelastningen og karakterpresset mer enn nødvendig. Likevel er jeg særlig helt enig i at en utvidelse av pensum er et nødvendig og hensiktsmessig tiltak.

I tillegg er jeg overbevist om at vi må stille strengere krav til det formelle. For det første er hjemmeeksamen en god og nødvendig forberedelse og øvelse til 5. års magisteroppgave. I tillegg er det hensiktsmessig å samkjøre formkravene med andre fag som NIRI der formkravene er mye strengere. For det tredje er et ryddig og transparent referanseteknikk et vilkår for enhver vitenskapelig utdanning. Jeg skal derfor utarbeide en mal som skal ta hensyn til kravene som stilles i andre fag, men også til de kravene som legges til grunn i JUS 322 rettshistorie i Oslo, der vitenskapelig skriving er blitt gjort til et eksplisitt vurderingskriterium.

Allerede i 2017 ble storgruppelederne oppfordret til å sette særlig fokus på vitenskapelig argumentasjon og skrivemåte. Etter min oppfatning gjenspeiler dette seg også i studentenes presentasjoner under eksamen. Dette skal vi jobbe videre med.

KURSRAPPORT – JUS241, H/17

KURSANSVARLIG: Jørn Jacobsen

Kursrapporten er utarbeidet den 9. februar 2018 av Jørn Jacobsen

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

- a) Praktisk gjennomføring
 - i. strukturen på kursopplegget

Kursopplegget har vore nytta over nokre år no, og fungerer hovudsakleg veldig godt. Kurset legg opp til eit aktivt samspel mellom ulike undervisnings- og læringsaktivitetar. Undervisningsaktiviteten er gjennomgåande høg, noko eg reknar for eit gode.

- ii. Forelesningene

Tilsvarande – òg desse følgjer eit relativt fast skjema no, og eg meiner vi har funne ein god flyt i rekkefølgja. Gjennom førelesingsrekkja er det gjort forsøk på å integrere meir studentaktive element (spørsmål og kunnskapssjekkar, debattelement mm.). Desse forsøka har vore så vellukka at det vil verte gjort forsøk på å utvide desse seinare. Elles var førelesingane i år prega av fråveret til Erling Johannes Husabø, som eg plar dele kursansvaret med, men det synes å ha gått greitt å ta over emna han føreles over.

I lys av mellom anna merksemda som seksualbrottsverka har i media i dag, hadde det vore ønskeleg å få inn element av det i undervising. I år (for første gong i mi erfaring) vart dette òg etterspurt av enkelte studentar. Det er visse utfordringar knytt til å ta inn det. Dels er det prioriteringss spørsmål, då noko må ut. Dels er eit følsamt tema, som studentar kan ha eit personleg problematisk forhold til, som gjer det vanskeleg for dei å forholde seg til det (noko eg har erfart frå tidlegare år). Eg ser for meg at vi likevel kan bygge det inn som eit frivillig tilbygg til kurset neste år, til dømes i form av ein tilgjengeleg video om temaet. Eg arbeider med det, men hadde ikkje kapasitet til å fullføre det pga eineansvaret for kurset i år.

- iii. benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene

Oppgavesettet har utvikla seg over tid, og har gradvis sett seg. Der er likevel stadig rom for forbedringar og desse gjer vi fortløpande etter kvart som erfaringar tilseier det.

- iv. skiving og kommentering

Skriveelementet er i utgangspunktet lite (ut over obligatorisk kursoppgåve). Som eit ekstratiltak får likevel studentane tilbod om i år at to studentar/grupper av studentar (av personellgrunnar ei mindre enn andre år) skriv ut ei gjennomgått seminaroppgåve og leverer denne i Kark for kommentering, synleg for alle på seminargruppa. Dette skjer før obligatorisk kursoppgåve, for å få eit første inntrykk av skiving av strafferettslege oppgåver. Dette er eit verdifull tilbod som burde utvidast, men samstundes er der ei viss vegring blant studentane med å ta på seg å levere oppgåver til kommentering.

- v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene

Seminara synes å fungere godt. Eit unntak er moglegvis prosedyresamlingane. Desse er det til sama fire av. Dei verkar å vere verdifulle for særleg dei studentane som er i aksjon på dei aktuelle samlingane, medan dei andre lett får eit meir passivt forhold til seansen. Det er likevel verdifullt at studentane får inntrykk frå prosedering, men det bør vurderast tiltak som kan aktivere fleire på kvar samling.

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

vi. obligatorisk kursoppgave

Det vart gjeve ei relativ tradisjonell oppgåve som obligatorisk kursoppgåve. Oppgåva verkar å ha fungert fint. Derimot var det store problem med Inspira og kommentering der. Eg fekk til dømes ikkje tilgang til kommentarar, sjølv om enkelte sensorar sendte det separat. Dette forvanska naturleg nok nivåkontrollen. Det førte forståeleg nok til frustrasjon for sensorane, og fekk òg visse negative konsekvensar for studentane i form av tilbakemelding.

vii. eksamen

Det vart gjeve ei relativt tradisjonell oppgåve som eksamen. Oppgåva verkar å ha fungert fint, og synes å ha eigna seg til å skilje mellom kandidatane, ifølgje tilbakemeldingane eg fekk frå sensorane.

viii. samarbeid med administrasjonen

Samarbeidet med administrasjonen var særst godt, inkludert når det td kom til handtering av den særlege situasjonen med Inspira-problema.

b) Strykprosent og frafall på eksamen

Fråfallet på eksamen var 12, utan at eg kan forklare desse. Stryknivået var på 1 %, 4 stykker.

c) Karakterfordeling

Karakterfordelinga ligg nært opp til å følgje normalnivået, med unntak av noko få B'ar. Noko forklaring på det siste har eg likevel ikkje.

d) Studieinformasjon og -dokumentasjon

Tilfredsstillande.

e) Tilgang til relevant litteratur

Kombinasjonen av Gröning/Husabø/Jacobsen som hovudlitteratur og Matningsdal som støttlitteratur fungerer godt. Det er likevel ønskeleg å få utvikla noko supplerande litteratur om enkelte tema, særleg av meir allmenn karakter i det som omtalast som den spesielle strafferetten, noko dei kursansvarlege allereie har planar om å utvikle.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

Tilfredsstillande

b) Andre forhold

Ei hovudutfordring her er tilgangen på undervisarar. Det er kvart år ei vesentleg utfordring å samle interne seminarleiarar til å gjennomføre kurset. Det går som oftast opp gjennom velvilleg innsats frå fagpersonar som ikkje hadde trengt å ta på seg dette. Det hadde òg vore eit gode med fleire interne sensorar.

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

a) Metode – gjennomføring

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Det vart, i samråd med administrasjonen, gjennomført ei elektronisk undersøking. Det var få som svarte (48 stykker), noko som gjer resultata usikre. Det kan vere at andre former og andre tidspunkt enn etter eksamen neste år kan bidra til å auke svarprosenten. Men då får ein samstundes ikkje med studentane si vurdering av eksamen, og eit eksamensfokus inn mot slutten av kurset kan òg lett leie til låg svarprosent. Men dette vil vi vurdere.

b) Oppsummering av innspill

Studentane synes hovudsakleg å vere nøgde med kurset. Der er naturleg nok ein viss variasjon i forhold til i kva grad det svarer til ulike preferansar blant studentane når det kjem til intellektuell innstilling og læringsmåtar. Men desse er det vanskeleg å dekke fullt ut. Enkelte av kommentarane gjev nyttige påpeikinga og tips til måtar vi kan forbetre kurset, til dømes knytt til metodetrening og litteratur. Ein del av kommentarane stadfestar vidare behovet for utvikling på punkt som vi allereie har sett at det er grunn til å sjå nærare på, til dømes om seksualbrottsverka. Studentane verkar òg å dele dei kursansvarlege sine ønske om fleire skriveelement i løpet av kurset.

c) Eventuelle tiltak iverksatt i løpet av kurset

4. OPPFØLGING AV FJORDÅRETS EVALUERING

Har punkter fra fjordårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? Hvis ja: hvordan?

Det har vist seg at det ikkje vart levert ein kursrapport for i fjor, så det er ikkje så lett å kome ihug resultata frå fjordårets evaluering. Ut frå det eg kan minnst, så var likevel inntrykka gjennomgåande positive der òg. Noko av kommentarane går att, slik som at visse ikkje er nøgde med prosedyresamlingane. Dette vart det av kapasitetsgrunnar ikkje lagt opp til å gjere noko med i år, då dette er ei mogleg omkostning ein må ta med på kjøpet for at ein skal få inn prosedyretrening, og om det skal gjerast endringar i dette opplegget, så krev det ein viss arbeidsinnsats. Vi vil likevel sjå på dette til kurset for 2018, då arbeidssituasjonen igjen er normal.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Kurset har dei seinare åra etablert seg på ein måte som både vi og dei fleste studentane synes nøgde med. Vi vil etter alt å dømme difor byggje vidare på kurset slik det er, og først og fremst utvikle det vidare på enkeltpunkt som nemnt ovanfor.

KURSRAPPORT – JUS 264-2-A God forvaltningsskikk, vår en 2017

KURSANSVARLIG: Camilla Bernt

Kursrapporten er utarbeidet den 12. juli 2018 av Camilla Bernt

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget

Jeg synes faget har funnet sin form. Vi holder på hovedlinjene i opplegget fra tidligere år, men vi har også videreutviklet og forbedret det på noen punkter.

ii. Forelesningene

Også her har vi gjennom årene jobbet oss frem til et opplegg vi synes fungerer godt.

iii. benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene

Ettersom det er tale om et spesialemne, har vi ikke dette. Undervisningen består av en kombinasjon av forelesninger, diskusjoner og noen praktiske øvelser. Vi synes dette fungerer godt, og studentene virker fornøyde. Dessverre ser det imidlertid ut som fagevalueringen ikke er innrettet på å fange opp studentenes syn på rollespill og andre praktiske øvelser spesifikt (det fremgår ikke noe om dette i svarene), så i år har vi ikke fått noen tilbakemeldinger på dette. Erfaring fra tidligere år og Konfliktmekling, er imidlertid at studentene setter pris på dette.

iv. skrivning og kommentering

Studentene leverer to refleksjonsnotater på 900 ord etter første undervisningsuke. Disse vurderes til bestått/ikke bestått. Minst ett må være bestått, og begge må være et seriøst faglig forsøk. Studentene får kommentarer til bruk ved videre læring og eksamen. Dette fungerer godt. Vi ser at det er få svake karakterer på eksamen (ingen stryk eller E-er og kun én D)

v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene

Har ikke slike

vi. obligatorisk kursoppgave

Se under iv.

vii. Eksamen

Resultatene er ganske gode, se c) særlig tatt i betraktning at det er et tverrfaglig og utradisjonelt kurs med fragmentert pensum (lærebok utgis i 2018) og med en blanding av jurister og andre faggrupper.

Oppgaven opplevdes som godt egnet til å skille mellom kandidatene.

viii. samarbeid med administrasjonen

Administrasjonen gjør en utmerket jobb, og vi får hjelp til alt vi trenger.

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

b) Strykprosent og frafall på eksamen

Ingen stryk.

Det var 15 studenter som oppfylte oppmøtekravene i kurset, alle disse fikk godkjent refleksjonsnotater, og kunne dermed tatt eksamen. To av disse har ikke tatt eksamen.

c) Karakterfordeling

13 kandidater, hvorav 1 tok kontinuasjonseksamen.

3 A

6 B (en av disse tok kontinuasjonseksamen, ikke ordinær)

3 C (4 før klage, en kandidat ble da satt ned til D)

1 D (satt ned fra C ved klage)

d) Studieinformasjon og -dokumentasjon

?

e) Tilgang til relevant litteratur

Kurset har kompendium som eneste pensumlitteratur. Dette består av artikler og bokutdrag, samt utdrag fra en NOU. Dette er ikke ideelt, men vi leverer etter planen manus til Gyldendal Akademisk 1. desember til lærebok i faget. Dette medfører at det vil bli behov mindre annen litteratur til kurset.

Det må nevnes at jeg opplever endringen til digitale kompendier som noe problematisk. Særlig for eksterne studenter er det kronglete når noe må kjøpes i Litteraturkiosken, noe må lastes ned fra biblioteket, og noe fra Gyldendal Rettsdata eller Lovdata. Det er uheldig at det digitale pensummaterialet ikke er samlet på ett sted. Det er plundrete, særlig for eksterne studenter at materialet må lastes ned når studentene er på fakultetet, eller via VPN-oppkobling.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

Det fungerer bra når vi kan bruke auditoriet i juss II, samt tilstøtende seminarrom ved praktiske øvelser. Vi ber om at vi får ha dette rommet også i årene fremover, men vi vet at det byr på visse problemer i 2018, da det ikke er ledige seminarrom til rollespill torsdagen, slik at vi må ha andre rom denne dagen. Vi har hatt utfordringer i auditoriet i juss II med å få til lyd ved visning av video. Vi fikk heldigvis god teknisk hjelp av pc-vakten, som måtte bruke mye tid på dette.

b) Andre forhold

-

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

Ettersom dette kurset kun har hatt skriftlig evaluering, som vi har fått referert i et exceldokument, passer ikke spørsmålene som er angitt i rapportmalen så godt.

Evalueringen var utelukkende positiv. Studentene oppgir å ha hatt godt læringsutbytte av forelesningene, og dette går også igjen i kommentarene. På «mest læringsutbytte» svarer studentene enten «forelesningene» eller «alt», med unntak av én student som hadde mest læringsutbytte av «den obligatoriske oppgaven». Det var samtidig én student som oppgav å ha «minst læringsutbytte» av denne. Én student oppgav å ha «minst læringsutbytte» av de digitale ressursene. En student oppgav å ha både «mest læringsutbytte» og «minst læringsutbytte» av forelesningene. Sistnevnte må vel tolkes som uttrykk for at det ikke var alle forelesningene vedkommende hadde like mye utbytte av. Det var også en enkeltstående kommentar knyttet til én forelesning. At ikke alle studenter har like mye utbytte og interesse av alle forelesninger er imidlertid nokså uunngåelig. Hovedinntrykket er likevel utvilsomt at opplegget treffer de fleste.

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? Hvis ja: hvordan?

Kurset ble ikke evaluert i fjor, og det var ingen tilbakemeldinger fra studenter eller andre erfaringer som tilsa grunnleggende endringer.

FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Jeg ønsker å fortsette kurset etter samme mal som tidligere år, og Jan Fridthjof Bernt er også innstilt på dette. Studentmassen i år hadde en god blanding mellom studenter ved fakultetet, ferdige juridiske kandidater som arbeider i forvaltningen, og personer med andre utdanninger som arbeider i forvaltningen. Dette gir gode diskusjoner og godt grunnlag for læring for alle tilstedeværende.

Kurset hadde 15 studenter, og 13 tok eksamen, noe som er et ok antall, men vi vil gjerne ha flere studenter. Gitt det store antallet ferdige kandidater som kommer til å jobbe i forvaltningen, burde det absolutt være grunnlag for flere studenter på kurset. Kurset er også unikt. Det finnes ikke andre tilsvarende kurs i Norge etter det vi vet. Et tiltak kunne være markedsføring av kurset i form av en artikkel på fakultetets nettsider. Et annet mulig tiltak kunne være at det lages en kort promoteringsvideo som helt eller delvis er en samtale mellom kursansvarlig og en kandidat som har tatt kurset og arbeider i forvaltningen (eller hvor en annen person tar intervjuerrollen).

Jeg er også overbevist om at utgivelsen av boken vår i 2018 vil bidra til å gjøre kurset mer kjent og populært. Denne boken skrives i en form og med et innhold som gjør at den har alle forvaltningsansatte som målgruppe, og samtidig er tilpasset som lærebok.